

YHTEISÖLLINEN RESURSSIVIISAS PERMAKULTTUURINEN VILJELY OSANA VARAUTUMISTA

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen

Kevät 2026

Minna Rauhaniemi

Koulutus	Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen	
Tekijä	Minna Rauhaniemi	Vuosi 2026
Työn nimi	Yhteisöllinen resurssiviisas permakulttuurinen viljely osana varautumista	
Ohjaaja	Sari Suomalainen	

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella yhteisöviljelyä oppimisympäristönä ja paikallisyhteisöjen kehittämisen välineenä. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia oppimiskokemuksia yhteisöviljelytoimintaan osallistuville muodostuu sekä miten toiminta vaikuttaa heidän tietoihinsa, taitoihinsa, asenteisiinsa sekä näkemyksiinsä. Tavoitteena on arvioida miten yhteisöviljely voi vahvistaa yhteisöllisyyttä, varautumista ja resurssiviisautta. Tutkimus antaa kehittämissuhteita siitä, miten saatuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksien sekä hankkeiden suunnittelussa sekä kehittämisessä. Työn toimeksiantajana toimii Maaseudun Sivistysliitto (MSL). Tutkimus kytkeytyy MSL:n Ryytimaa-hankeeseen, jota rahoittaa Euroopan maaseuturahasto ohjelmakaudella 2023–2027. Tutkimus toteutetaan monimenetelmällisenä (mixed methods) tutkimuksena yhdistäen määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä. Aineisto kerätään kyselylomakkeilla, jotka sisältävät sekä määrällisiä, eli strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Määrällinen aineisto mahdollistaa osallistujien oppimiskokemusten ja osaamisen muutosten tarkastelun, kun taas laadullinen aineisto syventää ymmärrystä kokemuksista ja yhteisöllisistä prosesseista. Lisäksi analyysia täydennetään aiheeseen liittyvällä kirjallisuudella ja aiemmillä tutkimuksilla. Aiemmistä tutkimuksista saadut tulokset osoittavat, että yhteisöpuutarhat voivat toimia ruoantuotannon lisäksi myös sosiaalisen oppimisen, osallisuuden ja ekologisen kansalaisuuden alustoina. Yhteisöviljelyn on todettu voivan vahvistaa osallistujien käytännön viljelytaitoja, lisätä ymmärrystä resurssiviisaista toimintatavoista sekä vahvistaa sosiaalista pääomaa, samalla lisäten paikallista toimijuutta sekä tukevan ruokaturvaa tilanteissa, joissa globaalit ruokajärjestelmät ovat haavoittuvia. Saatuja tuloksia voidaan soveltaa koulutussisältöjen kehittämisessä, sekä uusien yhteisöviljelymallien suunnittelussa. Tutkimus vahvistaa ymmärrystä siitä, että yhteisöviljely voi toimia paikallisyhteisöjen resilienssiä lisäävänä toimintamallina, jossa oppiminen, yhteisöllisyys ja ekologinen vastuu nivoutuvat yhteen. Näin tutkimus tuottaa sekä käytännönläheistä että suunnitelmallista tietoa resurssiviisaan ja varautumista tukevan yhteisöviljelyn kehittämiseksi.

Avainsanat	Yhteisöllisyys, varautuminen, resilienssi, permakulttuuri, resurssiviisaus
Sivut	58 sivua ja liitteitä 0 sivua

DP Natural environments and promotion of well-being
Author Minna Rauhaniemi Year 2026
Subject Community-based, resource-wise permaculture farming as part of preparedness
Supervisors Sari Suomalainen

The purpose of this thesis is to examine community gardening as a learning environment and as a tool for the development of local communities. The study investigates the types of learning experiences that arise for participants in community gardening activities and how these activities influence their skills, attitudes, and perspectives. The aim is to evaluate how community gardening can strengthen social cohesion, preparedness, and resource-wise practices. The thesis also provides development recommendations on how the findings from the project can be applied in the planning of educational programs and in the development of future initiatives. The thesis was commissioned by the Rural Education Association (Maaseudun Sivistysliitto, MSL) and is linked to MSL's Ryytimaa project, which is funded by the European Agricultural Fund for Rural Development for the 2023–2027 program period. The research is conducted using a mixed methods approach, combining quantitative and qualitative methodologies. Data is collected through questionnaires that include both structured (quantitative) and open-ended (qualitative) questions. Quantitative data allows for the examination of participants' learning experiences and changes in skills, while qualitative data provides a deeper understanding of experiences and community processes. The analysis is further supported by relevant literature and previous studies. International research indicates that community gardens can serve not only as platforms for food production but also for social learning, participation, and ecological citizenship. Community gardening can enhance participants' practical cultivation skills, increase understanding of resource-wise practices, and build social capital. At the same time, it can strengthen local agency and support food security in contexts where global food systems are vulnerable. The results can be applied in the development of educational content as well as in the design of new community gardening models. The study reinforces the understanding that community gardening can function as a model that enhances the resilience of local communities, integrating learning, social cohesion, and ecological responsibility. In this way, the thesis generates both practical and strategic knowledge to support the development of resource-wise community gardening that promotes preparedness and local resilience.

Keywords community, preparedness, resilience, permaculture, resource wisdom
Pages 58 pages and appendices 0 pages

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Yhteisöllinen viljely	4
2.1	Yhteisöllisen viljelyn osa-alueet.....	4
2.1.1	Yhteisöllisyys	6
2.1.2	Varautumisen merkitys yhteisöllisessä viljelyssä	6
2.1.3	Resurssiviisaat viljelymenetelmät	7
2.2	Yhteisöllisen viljelyn merkitys	8
3	Varautuminen ja resilienssi	12
4	Permakulttuuri.....	15
5	Tutkimuksen toteutus	18
5.1	Aineiston keruu ja aikataulu	19
5.2	Aineiston analysointi	20
6	Tutkimuksen tulokset	21
7	Pohdinta.....	38
7.1	Osallistujien odotusten muutos yhteisöviljelyn aikana	38
7.2	Yhteisöllisyyden ja varautumiskyvyn tukeminen resursiiviisaassa permakulttuurisessa yhteisöviljelyssä	41
7.3	Yhteisöviljelyn kehittäminen koulutuksissa ja hankkeiden suunnittelussa.....	44
7.4	Kirjallisuudesta esiin nousevat keskeiset havainnot	48
7.5	Yhteenveto.....	49
7.6	Eettisyys ja tutkimuksen luotettavuus.....	52
8	Johtopäätökset.....	53
	Lähteet.....	55

Kuvat

Kuva 1	Yhteisöllisen viljely osa-alueet ja niiden rakentuminen (muokannut M.Rauhaniemi, 2026).....	5
Kuva 2	Varautuminen ja resilienssi (Suomi.fi oppaat n.d./ Valtioneuvosto, Hyvönen & Juntunen 2019; pohjalta muokannut M.Rauhaniemi, 2026).....	13
Kuva 3	Permakulttuurin eettiset periaatteet (Holmgren 2002, pohjalta muokannut M.Rauhaniemi, 2026)	15
Kuva 4	Permakulttuurin kolme periaatetta, joille on määritelty omat tekijänsä (Holmgren, 2002; Mollison, 1988; pohjalta muokannut M.Rauhaniemi, 2026)	17

Kuva 5 Aloituskyselyn vastaajien ikäjakauma (n 11) Vastaajien ikäjakauma painottui keski-ikäisiin ja sitä vanhempiin. Suurin vastaajaryhmä oli 45–54-vuotiaat (46 %), ja myös 55-vuotta täyttäneiden osuus oli merkittävä.	22
Kuva 6 Aloituskyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma (n 11).....	22
Kuva 7 Aloituskyselyyn vastanneiden asuinympäristön jakauma (n 11)	23
Kuva 8 Jatkokyselyyn vastanneiden ikä- ja sukupuolijakauma (n 10).....	23
Kuva 9 Vastaajien alkuvaiheen odotuksia yhteisöviljelystä (n 11). Vastausten lukumäärä 73.....	25
Kuva 10 Vastaajien näkemykset resurssiviisaan yhteisöllisen viljelyn kiinnostukseen ja osallistumismotivaatioon vaikuttavista tekijöistä (n 11) Valittuja vastauksia yhteensä 55, joista osallistumista motivoivia tekijöitä 41.....	26
Kuva 11 Vastaajien perustelut yhteisöviljelyyn osallistumiselle yksin viljelemisen sijaan (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 42.	27
Kuva 12 Vastaajien odotukset yhteisöllisyyden toteutumisesta toiminnassa (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 30.	27
Kuva 13 Vastaajien näkemykset viljelyn merkityksestä varautumisen tukena (n 11) valittujen vastausten lukumäärä 47.	28
Kuva 14 Vastaajien osallistumistavat yhteisöviljelytoiminnassa (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 18.	29
Kuva 15 Vastaajien kokemus yhteenkuuluvuuden tunteesta yhteisöviljelystä (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon).....	30
Kuva 16 Vastaajien näkemykset varautumiskyvyn ja resilienssin merkityksestä yhteisöllisessä viljelytoiminnassa (n 11). Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon).....	31
Kuva 17 Vastaajien arviot osaamisen, oppimisen ja resurssiviisauden kehittymisestä viljelytoimintaan osallistumisen seurauksena (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)	32
Kuva 18. Vastaajien näkemykset resurssiviisaan ja permakulttuuriperiaatteisiin perustuvan ajattelun merkityksestä viljelytoiminnassa. Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon).	34
Kuva 19 Tulevissa koulutuksissa tai tapahtumissa toivottuja aiheita. Kuva esittää vastaajien valitsemaa kiinnostuksen kohteita tulevien koulutusten ja tapahtumien aiheiksi (n 11) Vastaajat saivat valita useita vaihtoehtoja, ja valittuja vastauksia kertyi yhteensä 28.....	36
Kuva 20 Vastaajien arviot jatko osallistumishalukkuudesta yhteisölliseen viljelyyn ja siihen liittyviin koulutuksiin (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)	37
Kuva 21 Ajattelun muutos ja merkitys saatujen tutkimustulosten pohjalta (muokannut M. Rauhaniemi, 2026)	39
Kuva 22 Suuntaviivoja koulutusten ja hankkeiden suunnitteluun saatujen tutkimustulosten perusteella (muokannut M.Rauhaniemi, 2026)	46

1 Johdanto

Yhteisöllisyys on perinteisesti ollut merkittävä voimavara paikallisyhteisöille. Nyky-yhteiskunnassa on havaittavissa yhteisöllisyyden vähenemistä, mikä voi heikentää paikallisyhteisöjen toimintakykyä ja hyvinvointia. Ilmastonmuutos, poliittinen epävakaus ja ruokaturvaan kohdistuvat uhat ovat tehneet resurssiviisaista ratkaisuksista entistä tärkeämpiä. Tässä kontekstissa yhteisöllinen, resurssiviisas ja permakulttuurinen yhteisöviljely näyttää ajankohtaisena ja moniulotteisena lähestymistapana, jossa yhdistyvät ekologinen kestävyys, sosiaalinen osallisuus ja arjen varautumiskyky.

Aihe liittyy vahvasti yhteisöllisyyteen, resurssiviisauteen sekä varautumiseen, jotka ovat keskeisiä teemoja monilla ammattialoilla, kuten ympäristöalalla, maataloudessa ja yhteisökehittämisessä. Yhteisöllinen viljely tarjoaa konkreettisen ja käytännönläheisen mahdollisuuden lisätä yhteistyötä ja vuorovaikutusta ihmisten välillä, samalla sen lisätessä ruokaturvaa sekä varautumista. Yhteisöllinen viljely on ruuantuotannon lisäksi kokonainen sosioekologinen käytäntö, jossa tuotetaan samanaikaisesti ravintoa, yhteisöllisyyttä, lisätään paikallisidentiteettiä sekä yksilöiden toimijuutta. Permakulttuurinen ajattelu tuo tähän lisäksi suunnittelufilosofian, joka perustuu ihmisten sekä luonnon hyvinvoinnin tukemiseen. Resurssiviisaus tuo tähän kokonaisuuteen materiaalien, energian ja ravinteiden tehokkaan sekä kestäväen käytön, joka vähentää ekologista kuormitusta ja vahvistaa omavaraisuutta paikallisella tasolla. Permakulttuuriajattelun sekä resurssiviisauden yhdistyessä, muodostuu yhteisölliseen toimintaan malli, joka voi tukea sekä kestäväää kehitystä että yhteisöjen resilienssiä. Tutkimuksessa pyritään syventämään ymmärrystä siitä, millaisia kokemuksia ja merkityksiä osallistujat liittävät yhteisölliseen viljelytoimintaan sekä millaisia oppimisen, yhteistyön ja toimijuuden muotoja toiminta mahdollistaa. Lisäksi tarkastellaan, millä tavoin yhteisöllinen viljely voi tukea paikallisyhteisöjen resilienssiä, arjen varautumista sekä edistää kestävään elämäntapaan liittyvien tapojen sekä käytäntöjen ymmärtämistä. Tutkimusta ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset; Millaisia odotuksia ja kokemuksia osallistujilla on resurssiviisaasta, permakulttuurisesta yhteisöviljelystä ja muutuivatko ne tutkimuksen aikana? Miten yhteisöllinen viljely tukee yhteisöllisyyttä, vuorovaikutusta ja varautumista? Millä tavoin saatuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksien ja hankkeiden suunnittelussa?

2 Yhteisöllinen viljely

Yhteisöllisellä viljelyllä/yhteisöpuutarhalla tarkoitetaan jonkin yhteisön, kuten esimerkiksi kyläyhteisön tai kaupungissa kaupunginosan omaa viljelyalaa, joka toimii sen alueen yhteisön omana viljelyprojektina. Tätä viljely- taikka puutarha alaa ei ole tarkoitettu kenellekään tietylle henkilölle yksin, vaan sen tarkoituksena on toimia koko yhteisön yhteisenä, avoimena paikkana, jonne jokainen yhteisön jäsen on tervetullut viljelemään sekä viettämään aikaa muiden yhteisön jäsenten seuraan. Yhteisöviljelyssä kasvatetaan ruokaa yhdessä yhteisön jäsenten kanssa omaan käyttöön, ja yhteisön jäsenet jakavat sekä työt että saadun sadon, riskit sekä onnistumiset yhteisesti ja tasapuolisesti keskenään. (Rappe, 2003; Jalotus n.d.)

Yhteisöllisen viljelyn tarkoituksena on tuottaa kokonaisvaltaista hyötyä niin ympäristölle, yhteisölle, kuin ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Yhdessä toimimisen on todettu lisäävän yhteisöllisyyttä, jonka lisäksi se antaa mahdollisuuksia päästä osaksi yhteisöä sekä edistää osallisuuden kokemuksia osallistujien kesken. Samalla se tarjoaa oppimisen ja kokeilun paikan, jossa voidaan jakaa tietoa viljelymenetelmistä ja arjen omavaraisuudesta. Lisäksi yhteisöviljelmät- ja puutarhat voivat tukea asukkaiden paikallidentiteettiä ja paikkakuulumisen tunnetta joka osaltaan vahvistaa yhteisön ja yksilön resilienssiä. Kuten Willmanin, (2015) tehty tutkimus Tampereella osoittaa, ihmiset kokevat vahvaa kiintymystä yhteisöpuutarhan paikkaan ja sen merkitykseen kaupunkitilassa. Tämä vahvistaa omaan elinympäristöön kiintymistä, siitä huolehtimista ja sen kokemista tärkeäksi. (Rappe, 2016.; Willman, 2015)

2.1 Yhteisöllisen viljelyn osa-alueet

Yhteisöllisen viljelyn keskeisenä tarkoituksena on omavaraisuuden kasvattaminen, yhteisön vahvistaminen sekä uusien kestävien käytäntöjen luominen, joiden tarkoituksena on sekä ympäristön että yksilön hyvinvoinnin tukeminen. Yhteisöllisen viljelyn voisi katsoa rakentuvan useista eri osa-alueista. Näitä osa-alueita ovat yhteisöllisyys, varautuminen sekä resurssiviisaat viljelymenetelmät. Ne voivat koostua yhteisistä viljelypalstoista tai yhteisöpuutarharhoista kaupunkialueella, niiden laidoilla, taajamissa taikka maaseudulla. Yhteisöviljely koostuu fyysisestä tekemisestä, sadon hyödyntämisestä sekä yhteisöllistä, yhdessä tehtävästä toiminnasta. Yhdessä toimimisen on todettu useissa tutkimuksissa

kasvattavan yhteisöllisyyttä sekä antavan mahdollisuuksia päästä osaksi yhteisöä sekä edistävän osallisuuden kokemuksellisuutta. Lisäksi se antaa mahdollisuuden uuden oppimiselle sekä luo turvallisen paikan uusille kokemuksille, kuten erilaisista viljelymenetelmistä sekä jakaa tietoja arjen omavaraisuuteen liittyvistä asioista, joita yksin viljelemällä olisi haastavampaa toteuttaa. Yhteisöviljelmät ja -puutarhat voivat myös tukea asukkaiden paikallisentiteettiä ja paikkakuulumisen tunnetta (Gregis, ym. 2021., Willman, 2015), jonka on osaltaan todettu vahvistavan sekä yksilön että yhteisön resilienssiä. Yhteisöllisen toiminnan peruseriaatteita ovat avoimuus, tasapuolinen vastuun jako, oppiminen käytännön tekemisen kautta, yhteisön jäsenten kunnioittaminen sekä ympäristöä huomioivat viljelytavat. Nämä ovat toiminnan kestävyuden kannalta keskeisiä asioita. Ruuantuotannon lisäksi yhteisöllinen viljely tarjoaa mahdollisuuden kehittää ekologisesti kestäviä ratkaisuja, kuten maanparannusta, kompostointia, kiertotalouteen liittyviä toimintoja sekä luonnonmukaisia ja ekologistia viljelymenetelmiä. Kokonaisuutena yhteisöllinen viljely tukee sosiaalista ja ekologista hyvinvointia ja sen merkitys ulottuu yksittäisiä viljelypalstoja laajemmalle, sillä se vahvistaa yhteisöjen resilienssiä, lisää lähiruokaa arvostavia toimintatapoja ja tukee kestävä arjen rakentumista. (Gregis ym. 2021)

Kuva 1 Yhteisöllisen viljely osa-alueet ja niiden rakentuminen (muokannut M.Rauhaniemi, 2026)

2.1.1 Yhteisöllisyys

Hyvänä esimerkkinä yhteisöllisyyden rakentumisesta toimii Ikäinstituutin blogikirjoitus, jossa yhteisökyläkehittäjä Birk kuvaa yhteisöllisyyden syntymisen edellytyksiä Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä -hankkeen yhteydessä. Hankkeen tavoitteena on tukea uudenlaisen yhteisöllisen korttelin syntymistä Tampereelle. Hankkeessa kokeillaan myös muistisairaiden asumista osana muuta asuinyhteisöä, mikä tuo yhteisöllisyyden tarkasteluun uuden näkökulman. Birk kuvaa yhteisöllisyyden rakentuvan ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, kiinnostuksesta toisia kohtaan sekä mahdollisuuksista jakaa arjen kokemuksia ja merkityksiä yhdessä. (Aro, 2011)

Yhteisöllisyyden syntyminen edellyttää myös konkreettisia rakenteita ja tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten kohtaamisen arjessa. Birk korostaa, että yhteisöllisyyttä tukevat paikat, joissa voidaan pysähtyä, kokoontua ja tehdä asioita yhdessä. Yhteisöllisyys rakentuu usein ihmisten yhteisten arvojen, kiinnostuksen kohteiden ja yhdessä tekemisen halun ympärille. Lisäksi tärkeää on yhteinen tila tai toimintaympäristö, jossa ihmiset voivat vapaaehtoisesti jakaa kokemuksiaan ja toteuttaa heille merkityksellistä toimintaa. (Aro, 2011)

2.1.2 Varautumisen merkitys yhteisöllisessä viljelyssä

Useat kansainväliset tutkimukset ovat todenneet, että kaupunkien yhteisöpuutarhat voivat toimia merkittävinä sosiaalisina ja ekologisina järjestelminä. Esimerkiksi Kalifornian Central Coastin alueella tehdyt tutkimukset osoittavat, että yhteisöpuutarhat tukevat paikallista ruoantuotantoa, lisäävät yhteisöllisyyttä ja vahvistavat sosiaalisia verkostoja. Samalla ne tarjoavat kaupunkilaisille mahdollisuuksia ulkoiluun, liikuntaan ja luonnonläheiseen hyvinvointiin. Yhteisöpuutarhat antavat mahdollisuuden uusien viljelytaitojen oppimiseen, käytännön taitojen kehittämiseen sekä mahdollistavat osallistumisen ruoantuotantoon myös niille, jotka muuten eivät pääsisi siihen osalliseksi. (Bichier ym., 2024)

Yhteisöllinen viljely voi lisätä paikallista ruokaturvaa erilaisissa häiriötilanteissa. Tällaisia yllättäviä häiriötiloja voivat olla erilaiset pandemiat, sähkökatkot, taikka häiriöt eri toimitusketjuissa (suomi.fi). Samalla kun yhteisöllinen viljely parantaa ruokaturvaa, se myös vahvistaa yhteisön yhteistyökykyä, jakaa resursseja sekä lisää sosiaalista pääomaa, mikä lisää yhteisön kokonaisresilienssiä. Uusien viljelytaitojen karttuminen, kuten taimikasvatus

sekä viljelykasvien kasvattaminen, sadon hyödyntäminen sekä resurssiviisas viljely, voivat muodostua merkittäviksi taidoiksi pitkään kestävässä kriisitilanteissa, joissa ulkopuolisen ruoan saatavuus on rajoitettua. (Bichier ym., 2024)

2.1.3 Resurssiviisaat viljelymenetelmät

Suomen ympäristökeskuksen raportissa Reilu ruokamurros -polkuja kestäväan ja oikeudenmukaiseen ruokajärjestelmään, tarkastellaan ruokajärjestelmän kestävyysaasteita ja niiden ratkaisemiseen tarvittavaa muutosta. Raportin mukaan nykyisiin ruokajärjestelmiin liittyy useita toisiinsa liittyviä ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia haasteita, joita ei voida ratkaista yksittäisillä toimenpiteillä. Tämän vuoksi ruokajärjestelmän perustavanlaatuista muutosta, eli ruokamurrosta, pidetään välttämättömänä. Raportissa arvioidaan muun muassa maankäytön, ruokavalioiden sekä maatalous- ja ruokateknologioiden vaikutuksia ruokajärjestelmän kestävyteen sekä tarkastellaan, miten ilmastopäästöjä voidaan vähentää siten, että ruokaturva säilyy. Lisäksi raportissa käsitellään reilun ruokamurroksen periaatteita ja arvioidaan eri politiikkatoimien oikeudenmukaisuutta ruokajärjestelmän toimijoiden näkökulmasta. (Suomen ympäristökeskus, 2022)

Yhteisöllinen viljely voisikin olla yksi mahdollinen ratkaisu yhtenä käytännön keinona edistää resurssiviisaita viljelymenetelmiä sekä tukea ruokamurroksen tavoitteita paikallisella tasolla. Yhteiskuntaa koskevissa muutoksissa yhteisöllisen viljelyn on todettu lisäävän yhteisöjen selviytymis- sekä muutoskykyä eli resilienssiä, sekä lisäävän ruokaturvaa paikallisella tasolla. Lisäksi yhteisöviljely voi lisätä sosiaalista pääomaa ja osallisuutta, joka antaa mahdollisuuksia ruokajärjestelmän kehittämiseen eri väestöryhmät huomioon ottaen. Yhteisöviljelyyn liittyvä oppiminen, tiedon jakaminen sekä käytännön viljelytaidot voisivat toimia myös osana siirtymää kohti kestävämpiä ruokajärjestelmiä (Beatrice ym., 2022)

2.2 Yhteisöllisen viljelyn merkitys

Ala-Mantila ym. (2022) tarkastelevat artikkelissaan ”Kaupunkien rooli kestävyysmurroksessa: planetaarisen kaupungistumisen ja kaupunkien aineenvaihdon näkökulmat”, kaupunkien merkitystä kestävä kehityksen edistämisessä. Artikkelissa tuodaan esille, että kestävyysaasteiden ratkaiseminen edellyttää kaupungeilta strategista yhteistyötä eri politiikkasektoreiden välillä sekä laajempaa yhteiskunnallista ohjausta. Kestävyysmurros vaatii myös uusia suunnittelukäytäntöjä, osallistavia toimintatapoja sekä päätöksenteon tietopohjan vahvistamista. Artikkelissa korostetaan, että kestävä kaupunkikehitystä ei voida tarkastella yksittäisten toimenpiteiden kautta, vaan se edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys kytkeytyvät toisiinsa (Ala-Mantila, ym. 2022). Näitä näkökulmia tarkasteltaessa yhteisöllisellä resurssiviisalla permakulttuurisella viljelyllä voisi olla merkitystä kestävyysmurroksen kannalta, sillä paikalliset, resurssiviisaat sekä yhteisölliset toimintamallit, voivat tukea kestävyttä sekä vahvistaa osallisuutta käytännön tasolla.

Suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa kaupunkiviljely ja yhteisöllinen ruoantuotanto on kytketty erityisesti ruohonjuuritason toimijuuteen. Willman, (2014) tarkastelee tutkimuksessaan ”Yhteisöllisen kaupunkiviljelyn keholliset merkitykset” käytäntöyhteisöjen teorian kautta. Hän kertoo tutkimuksen osoittaneen viljelyhankkeiden toimineen sosiaalisina oppimisympäristöinä, joissa rakentuu osaamista, yhteisöllisyyttä ja kykyä yhteiseen toimintaan. Oppiminen tapahtuu osallistumisen, yhteisen tekemisen ja niiden merkitysten kautta. Lisäksi kaupunkiympäristössä toimiessa yhteinen viljely lisäsi osallistujien kiintymystä sekä viljelypaikkaan että toisiin viljelijöihin (Willman, 2015) Tällaiset käytännöt, kuten yhdessä tekeminen ja toimiminen, vahvistavat yhteisöä sekä auttavat resurssien jakamisessa. Ekologisesta näkökulmasta yhteisöllinen viljely voi osaltaan tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä vahvistaa kaupunkien viherrakenteita. Viheralueiden lisääntyminen voi lieventää sään ääri ilmiöiden vaikutuksia, parantaa hulevesien hallintaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta (Juhanoja., Tuhkanen, 2019) Vaikka kaupunkiviljelyn tuotantomäärät Suomessa ovat usein pieniä, sen merkitys ei rajoitu satomääriin. Paikallinen ruoantuotanto ja viljelyosaamisen karttuminen vahvistavat ruokaturvan paikallisia ulottuvuuksia ja lisäävät ymmärrystä ravinnon alkuperästä. Varautumisen näkökulmasta tämä tarkoittaa hajautetumpaa ja monipuolisempaa ruokajärjestelmää, mikä vähentää riippuvuutta globaaleista toimitusketjuista kriisitilanteissa. Sosiaalisen resilienssin kannalta keskeistä on yhteisöllisen viljelyn tuottama sosiaalinen pääoma. Willmanin tutkimus osoittaa, että viljelyprojektit rakentuvat keskinäisen sitoutumisen, yhteisesti neuvotellun tavoitteen ja jaettujen resurssien varaan. Yhteinen

toiminta luo luottamusta ja vahvistaa paikallisia verkostoja. Häiriötilanteissa nämä verkostot voivat toimia epävirallisina tukirakenteina, joiden kautta tieto, apu ja resurssit välittyvät nopeasti. Näin viljelytoiminta vahvistaa yhteisön kykyä reagoida ja toipua kriiseistä. Institutionaalisen resilienssin näkökulmasta Willman korostaa yhteishallinnan merkitystä. Kaupunkiviljely sijoittuu usein itseorganisoitumisen ja hallinnon ohjauksen väliin. Kaupunki voi toimia mahdollistajana tarjoamalla tilaa, resursseja ja koordinaatiota, kun taas asukkaat vastaavat toiminnan sisällöstä ja arjen toteutuksesta. Tällainen yhteishallinta lisää joustavuutta ja oppimiskykyä, vastuu ja valta jakautuvat, ja toiminta perustuu jatkuvaan neuvotteluun. Varautumisen kannalta tämä merkitsee sitä, että kriisinkestävyys ei ole yksin viranomaisten vastuulla, vaan rakentuu yhteistyössä kansalaisten kanssa. Willmanin keskeinen havainto liittyy viljelyn jatkuvuuteen. Resilienssi ei tarkoita vain kykyä selviytyä yksittäisestä häiriöstä, vaan myös kykyä ylläpitää ja uudistaa toimintaa pitkällä aikavälillä (Norris, ym. 2008) Viljelyprojektien jatkuvuus rakentuu sekä yksittäisen viljelypaikan säilymisestä että toiminnan laajemmasta verkostoitumisesta. Käytäntöyhteisöjen kautta syntyy sosioekologista muistia, kuten osaamista, kokemuksia ja toimintamalleja, jotka siirtyvät uusille toimijoille ja vahvistavat tulevaisuuden toimintavalmiuksia. Tämä jatkuvuus on keskeinen osa ennakoivaa varautumista. Kokonaisuutena yhteisöllinen viljely tuottaa varautumisen ja resilienssin kannalta monitasoisia hyötyjä. Ekologisesti se lisää sopeutumiskykyä ja monimuotoisuutta. Sosiaalisesti se vahvistaa osallisuutta, luottamusta ja vertaisoppimista. Rakenteellisesti se kehittää uudenlaisia kumppanuuksia ja yhteishallinnan käytäntöjä. Näin yhteisöllinen viljely toimii konkreettisena esimerkkinä siitä, kuinka arjen paikallinen toiminta voi tukea laajempaa kestävyys siirtymää ja vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Varautumisen näkökulmasta sen merkitys ei rajoitu ruuantuotantoon, vaan ulottuu yhteisöllisten valmiuksien, osaamisen ja yhteistyörakenteiden rakentumiseen.

Yhteisöllisen viljelyn merkitystä sosioekologisena ja poliittisena käytäntönä tarkastelee myös Beatrice, Consuelo, Rosario ja Eduardo (2022) vertailevassa tutkimuksessaan *Food democracy and sustainability in France and Chile; Community gardens promote ecological citizenship*. Tutkimus sijoittuu monikriisiseen kontekstiin, jossa ilmastonmuutos, taloudelliset haasteet, pandemia sekä geopoliittiset jännitteet ovat horjuttaneet globaaleja ruokajärjestelmiä ja korostaneet paikallisen tuotannon merkitystä. Tutkimus toteutettiin laadullisena vertailevana tapaustutkimuksena neljässä kohteessa: Lyonin yhteisöpuutarhoissa Ranskassa, Santiagon kaupunkiviljelyhankkeessa (NGO Cultivos Urbanos), La Pintanan työntekijöiden puutarhoissa sekä Lonquimayn Mapuche-Pehuenche-yhteisön agroekologisessa hankkeessa Chilessä. Aineisto kerättiin etnografisin menetelmin osallistuvan havainnoinnin, dokumenttianalyysin ja syvähaastattelujen avulla.

Teoreettisena viitekehyksenä hyödynnettiin ekologisen kansalaisuuden käsitettä sekä käytäntöjen ekologian lähestymistapaa, jossa tarkastellaan toimijoiden ja ympäristön välisten suhteiden rakentumista eri mittakaavoissa. Ruuan tuottaminen kytkeytyi osallistumiseen, oppimiseen sekä sosiaalisten verkostojen rakentamiseen, mikä vahvistaa yhteisön koheesiota ja paikallista autonomiaa. Yhteisöpuutarhat tarjoavat myös tilan sosiaaliselle vuorovaikutukselle ja kulttuuriselle tiedonvaihdolle, jolloin osallistujat oppivat uusia viljelymenetelmiä, ekologisia käytäntöjä ja kestäviä toimintatapoja. Tällaiset toiminnot tukevat paikallista ruokaturvaa, lisäävät demokratian toteutumista arjessa ja vahvistavat ihmisen suhdetta luontoon. Yhteisölliset viljelyhankkeet mahdollistavat ruoan tuottamisen eettisesti ja paikallisesti, mutta samalla ne toimivat myös sosiaalisina ja kulttuurisina alustoina, joissa yhteisön jäsenet voivat vahvistaa sosiaalisia siteitä ja vahvistaa yhteyttä luontoon, kuten Chilessä ja Ranskassa toteutetut yhteisöpuutarhat ja paikalliset ruokakollektiivit ovat osoittaneet. Projektit, kuten Pehuenche High Mountain Gardens Chilessä ja Lyonin yhteisöpuutarhat Ranskassa, yhdistävät ekologisuuden, perinteiset viljelykäytännöt ja paikallisen osallisuuden. Ruoan tuottaminen ei ole vain taloudellinen tavoite, vaan väline yhteisön vahvistamiseen, luonnon kunnioittamiseen ja sosiaalisen pääoman rakentamiseen. Näin yhteisöpuutarhat edistävät kestävästä kehitystä, tukevat ruuantuotantoa ja vahvistavat ekologisuutta tarjoamalla osallistujille mahdollisuuden vaikuttaa omaan ympäristöönsä, resurssien hallintaan ja paikalliseen päätöksentekoon., Beatrice ym. (2022)

Sen lisäksi, että viljelytoiminta vahvistaa osallistujien suhdetta maahan, paikalliseen ympäristöön ja toisiin ihmisiin, lisää se valmiutta osallistua ruokaan ja ympäristöön liittyvään päätöksentekoon. Tämä näkökulma laajentaa yhteisöllisen viljelyn tarkastelua pelkästä tuotannollisesta kapasiteetista kohti demokraattista toimijuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ranskassa Lyonin yhteisöpuutarhat kytkeytyvät osaksi kunnallista ruokapolitiikkaa ja toimivat osallistavan demokratian välineinä. Ne edistävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vahvistavat kaupunkilaisten osallisuutta paikallisessa hallinnassa. Chilessä kaupunkiviljely ja työväestön puutarhat ovat historiallisesti toimineet ruokaturvan puskurina taloudellisten kriisien aikana, mutta nykykontekstissa ne näyttäytyvät myös poliittisina projekteina, joissa haastetaan teollisen maatalouden hallitsevaa asemaa ja vahvistetaan paikallista autonomiaa. Erityisen merkittävä on Lonquimayn Mapuche-Pehuenche-yhteisön tapaus, jossa yhteisöpuutarhahanke kytkeytyy alkuperäiskansojen maa- ja metsätalouteen, ruokasuvereniteettiin ja perinteisen tiedon elvyttämiseen. Tässä kontekstissa ekologinen kansalaisuus ilmenee yhteisenä pyrkimyksenä vahvistaa yhteisön itsehallintoa ja rakentaa vastavuoroista suhdetta maahan. Yhteisöllinen viljely toimii tällöin paitsi ravinnon lähteenä myös kulttuurisen jatkuvuuden ja yhteisöllisen resilienssin

perustana. Resurssiviisauden näkökulmasta tutkimus tuo esiin siirtymän tuottavuuslähtöisestä ajattelusta kohti eettisesti ja ekologisesti kestäviä ruokajärjestelmiä. Beatrice ym. (2022)

Kalifornian Central Coastin alueelle keskittyneessä tutkimuksessa tarkasteltiin kahdeksaatoista kaupunkien yhteisöpuutarhaa ja arvioitiin viljelijöiden tuottaman tuoreen ruoan määrää yhdistämällä kyselyaineistoa ja kenttämittauksia. Tulosten mukaan yhteisöpuutarhat tuottavat merkittäviä määriä tuoreita vihanneksia ja hedelmiä. Tutkimus kuitenkin osoitti, että hyödyt eivät jakaudu tasaisesti. Eniten satoa tuottivat viljelijät, joilla oli korkeammat tulot ja jotka viettivät enemmän aikaa puutarhassa. Ruokaturvattomuutta esiintyi erityisesti pienituloisilla ja suurperheillä. Vaikka lähes puolet viljelijöistä ilmoitti ruoantuotannon keskeiseksi motiiviksi, puutarhatoimintaan osallistuttiin myös muun muassa harrastuksen, ulkoilun, rentoutumisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja liikunnan vuoksi. Tutkimuksen johtopäätöksenä todetaan, että yhteisöpuutarhat voivat olla erittäin tuottavia ja taloudellisesti merkittäviä, mutta kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat tarvitsevat lisätukea, jotta tuotannon hyödyt kohdentuisivat tasapuolisemmin. (Bichier ym. 2024)

Ochoa ym. (2019) tarkastelivat tutkimuksessaan yhteisöviljelyn koulutustarpeita eurooppalaisissa kaupungeissa sekä sitä, millaiset tekijät tukevat yhteisöpuutarhojen onnistunutta toteuttamista ja kestävyyttä. Tutkimus perustui neljässä eurooppalaisessa kaupungissa, Berliinissä, Bolognassa, Budapestissä ja Cartagenassa toteutettuun käyttäjien tarpeiden analyysiin, jossa selvitettiin sekä yhteisöpuutarhojen koordinaattorien että osallistujien osaamistarpeita. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla ja haastatteluilla, ja tuloksia analysoitiin kuvailevin tilastollisin menetelmin. Tulosten perusteella yhteisöpuutarhojen onnistunut toiminta edellyttää sekä viljelyyn liittyviä käytännön taitoja että sosiaalisia ja organisatorisia valmiuksia. Keskeisimpiä osaamistarpeita osallistujien näkökulmasta olivat viljelyn perustaidot, kuten kasvualustojen valmistelu, kasvilajien valinta, kompostointi sekä luonnonmukaiset viljelymenetelmät. Lisäksi korostuivat viestintään, yhteistyöhön ja yhteisön toiminnan kehittämiseen liittyvät taidot. Koordinaattorien näkökulmasta merkittäviä osaamisalueita olivat erityisesti rahoituksen hankkiminen, osallistujien rekrytointi sekä kokemusten ja tiedon jakaminen muiden toimijoiden kanssa. Myös tämä tutkimus ja siitä saadut tulokset osoittavat, että yhteisöpuutarhat toimivat paitsi ruoantuotannon paikkoina myös oppimisympäristöinä, joissa tapahtuu elinikäistä oppimista, jonka lisäksi yhteisöpuutarhatoiminta voi lisätä ympäristötietoisuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä tarjota mahdollisuuksia sosiaaliseen osallistumiseen. Samalla tutkimus korostaa, että erityisesti ylhäältä päin käynnistetyt

hankkeet tarvitsevat jatkuvaa tukea ja koordinoitua, jotta toiminta säilyy elinvoimaisena myös alkuvaiheen jälkeen. Ochoa ym. (2019) korostavat myös verkostojen merkitystä yhteisöviljelyn kehittämisessä. Kaupunkitasoiset verkostot mahdollistavat kokemusten ja osaamisen jakamisen sekä tukevat uusien toimijoiden mukaan tuleamista. Tutkimuksen perusteella yhteisöpuutarhojen pitkäjänteinen kehittäminen edellyttää koulutuksen, yhteistyön ja riittävien resurssien huomioimista osana kaupunkisuunnittelua ja kestävän kehityksen tavoitteita.

Yhteenvetona voidaan päätellä, että yhteisöpuutarhat vahvistavat sosiaalista pääomaa, lisäävät paikallista osaamista ja rakentavat verkostoja, jotka voivat kriisitilanteissa toimia epävirallisina tukirakenteina. Ne lisäävät yhteisöjen kykyä sopeutua muutoksiin, organisoitua yhteisöllisiksi ja kehittää vaihtoehtoisia toimintamalleja tilanteissa, joissa keskitetyt järjestelmät osoittautuvat haavoittuviksi. Yhteisöllisen resilienssin viitekehyksessä tutkimus osoittaa, että pienimuotoiset, yhteisölliset viljelyjärjestelmät voivat toimia merkittävinä kestävän kehityksen ja ekologisen kansalaisuuden edistäjinä. Niiden vaikutus ulottuu ruoantuotantoa laajemmalle: ne rakentavat osallistavaa hallintaa, vahvistavat yhteisöllisyyttä ja muokkaavat ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta kohti vastuullisempaa ja demokraattisempaa toimintaa. Näin yhteisöllinen viljely voidaan ymmärtää osaksi laajempaa varautumisen ja sosioekologisen resilienssin infrastruktuuria, jossa materiaallinen omavaraisuus, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja poliittinen toimijuus kietoutuvat toisiinsa.

3 Varautuminen ja resilienssi

Varautuminen on valmistautumista ennakolta erilaisiin häiriötilanteisiin kuten poikkeusoloihin ja suuronnettomuuksiin. Yhteiskunnan turvallisuustrategian mukaan ”häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja tehtäviä” (Valtioneuvosto n.d.) Varautumista ovat esimerkiksi etukäteen suunnitellut toiminnot ja niiden jatkuvuuden turvaaminen sekä hallinta. Kouluttautuminen ja taitojen kartuttaminen, kuten varautumistaitojen hankkiminen sekä valmiusharjoitukset. Varautumisesta säädetään valmiuslaissa ja puolustustilalaissa. (Valtioneuvosto n.d.)

Resilienssillä tarkoitetaan yksilön, yhteisön tai järjestelmän kykyä ennakoida, kestää, mukautua ja palautua häiriöistä siten, että toimintakyky säilyy tai palautuu hyväksyttävälle tasolle. Mitä vahvempi resilienssi, sitä paremmin toimijat kykenevät joustamaan

muutoksissa ja selviytymään kriiseistä. Resilienssi ei tarkoita ainoastaan palautumista entiseen, vaan myös kykyä oppia ja uudistua häiriöiden jälkeen (Norris ym., 2008)

Kuva 2 Varautuminen ja resilienssi (Suomi.fi oppaat n.d./ Valtioneuvosto, Hyvönen & Juntunen 2019; pohjalta muokannut M.Rauhaniemi, 2026)

Varautumisella tarkoitetaan ennakoivaa valmistautumista erilaisiin häiriötilanteisiin, kriiseihin tai poikkeusoloihin. Keskeinen ajatus on, että kriisin hetkellä uusien taitojen opettelu tai tarvittavien resurssien hankkiminen voi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta, minkä vuoksi etukäteen valmistautuminen on tärkeää. Yksilöiden oma aktiivisuus ja vastuullinen toiminta ovat keskeisessä roolissa siinä, kuinka hyvin sekä yksilöt että yhteisöt kykenevät selviytymään yllättävistä tilanteista. Varautumista edellyttäviä tilanteita voivat olla esimerkiksi sähkön- tai veden jakelun keskeytykset, tietoliikenne- ja pankkipalveluiden häiriöt sekä erilaiset luonnon aiheuttamat poikkeustilanteet. Tällaisia luonnon aiheuttamia poikkeusoloja voivat olla esimerkiksi voimakkaat myrskyt, laajat maastopalot tai muut äkilliset ympäristöön liittyvät häiriöt. Varautumista tarvitaan myös pitkäkestoisemmissä kriiseissä, kuten pandemioissa tai turvallisuustilanteen heikentyessä esimerkiksi sotilaallisen konfliktin seurauksena. Näihin tilanteisiin valmistautuminen vahvistaa sekä yksilöiden että yhteisöjen kykyä toimia muuttuvissa ja epävarmoissa olosuhteissa (Suomi.fi)

Resilienssillä tarkoitetaan järjestelmän, yhteisön tai yksilön kykyä sopeutua, joustaa ja palautua häiriöistä siten, että toimintakyky säilyy tai palautuu hyväksyttävälle tasolle. Mitä vahvempi resilienssi, sitä paremmin toimija kykenee ennakoimaan, kestämaan ja mukautumaan kriiseihin. Resilienssiä voidaan tarkastella useilla tasoilla, jotka yhdessä muodostavat yhteiskunnan kokonaisresilienssin. Yksilöresilienssi viittaa yksilön psyykkiseen toimintakykyyn ja sopeutumiskykyyn muuttuvissa elämäntilanteissa. Se on kykyä sietää stressiä, käsitellä vaikeita tunteita ja toipua traumaista. Yhteisöresilienssi rakentuu yksilöiden välisistä verkostoista, luottamuksesta ja yhteistyöstä. Sitä on ryhmän tai yhteisön kyky tukea toisiaan, ylläpitää toimintoja ja palautua kriiseistä yhdessä. Institutionaalinen resilienssi puolestaan tarkoittaa yhteiskunnan keskeisten instituutioiden kuten julkisen vallan organisaatioiden ja poliittisen järjestelmän kykyä turvata elintärkeät toiminnot häiriötilanteissa. Näiden lisäksi voidaan erottaa kansainvälisen kytkeytymisen taso, jossa korostuvat valtioiden välinen yhteistyö, kumppanuudet sekä vahva ja itseorganisoitumiskykyinen kansalaisyhteiskunta. Kokonaisresilienssi muodostuu näiden tasojen välisestä vuorovaikutuksesta ja niiden kyvystä mukautua toisiinsa. (Valtioneuvosto, 2019)

Resilienssiä on tarkasteltu myös järjestelmän ominaisuuksien näkökulmasta. Norris ym. tunnistavat neljä keskeistä kapasiteettia, jotka mahdollistavat kriisinkestävyden. Lujatekoisuus (robustness) tarkoittaa järjestelmän kykyä kestää häiriöitä ilman toimintakyvyn romahtamista. Päällekkäisyys (redundancy) viittaa varajärjestelmiin ja vaihtoehtoihin toimintatapoihin, joiden avulla toiminta voi jatkua yksittäisen resurssin pettäessä. Kekseliäisyys (resourcefulness) kuvaa kykyä tunnistaa ongelmat, priorisoida toimenpiteitä ja mobilisoida resursseja. Nopeus (rapidity) puolestaan liittyy reagoinnin ja toipumisen ajalliseen tehokkuuteen. Nämä kapasiteetit täydentävät toimijatasoista tarkastelua ja auttavat ymmärtämään, miten resilienssi rakentuu käytännössä.

Resilienssi kytkeytyy tiiviisti varautumisen käsitteeseen ja varautuminen voidaan näin ymmärtää resilienssin ennakoivana ulottuvuutena. Siinä missä resilienssi korostaa palautumista ja mukautumista, varautuminen painottaa etukäteisvalmistelua ja kapasiteetin rakentamista. Yhteiskunnan kokonaisresilienssi syntyy, kun yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden varautumistoimet tukevat toisiaan. Tämä edellyttää paitsi teknisiä ja hallinnollisia ratkaisuja myös sosiaalista luottamusta, osallisuutta ja yhteistoimintaa (Valtioneuvosto, 2019; Norris ym. 2008)

4 Permakulttuuri

Permakulttuuri on kokonaisvaltainen suunnittelujärjestelmä, joka kehitettiin 1970-luvulla vastauksena teollisen maatalouden ja fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan tuotantojärjestelmän aiheuttamiin ekologisiin ongelmiin. Sen kehittivät australialaiset tutkijat Bill Mollison ja David Holmgren, jotka pyrkivät luomaan viljely- ja elinympäristöjen suunnitteluun mallin, joka jäljittelee luonnon ekosysteemien toimintaa ja tukee luonnonvarojen kestävästä käyttöä (Mollison, Holmgren, 1978). Permakulttuurin keskeisenä tavoitteena oli kehittää pysyviä ja omavaraisempia tuotantojärjestelmiä, jotka vähentävät riippuvuutta teollisesta maataloudesta sekä uusiutumattomista energialähteistä (Mollison, Holmgren, 1978). Permakulttuurin taustalla vaikuttivat 1960- ja 1970-lukujen ympäristöliike sekä kasvava huoli luonnonvarojen ylikulutuksesta, maaperän köyhtymisestä ja biodiversiteetin heikkenemisestä. Teollinen maatalous perustui yhä vahvemmin fossiilisiin polttoaineisiin, kemiallisiin lannoitteisiin ja torjunta-aineisiin, mikä herätti kritiikkiä ympäristövaikutusten ja resurssien kestävyden näkökulmasta. Permakulttuuri esitettiin vaihtoehtoisena lähestymistapana, jossa maatalousjärjestelmiä suunnitellaan ekologisten periaatteiden mukaisesti ja paikallisiin resursseihin tukeutuen (Ferguson, Lovell, 2014). Myöhemmin permakulttuuri on laajentunut pelkästä viljelyjärjestelmästä kokonaisvaltaiseksi kestäväksi elämäntavan suunnittelufilosofiaksi, joka yhdistää ekologisen suunnittelun, yhteisöllisyyden ja resurssien vastuullisen käytön. Permakulttuurin periaatteita sovelletaan nykyisin muun muassa kaupunkiviljelyssä, yhteisöpuutarhoissa, ruokajärjestelmien kehittämisessä. (Krebs, Bach, 2018)

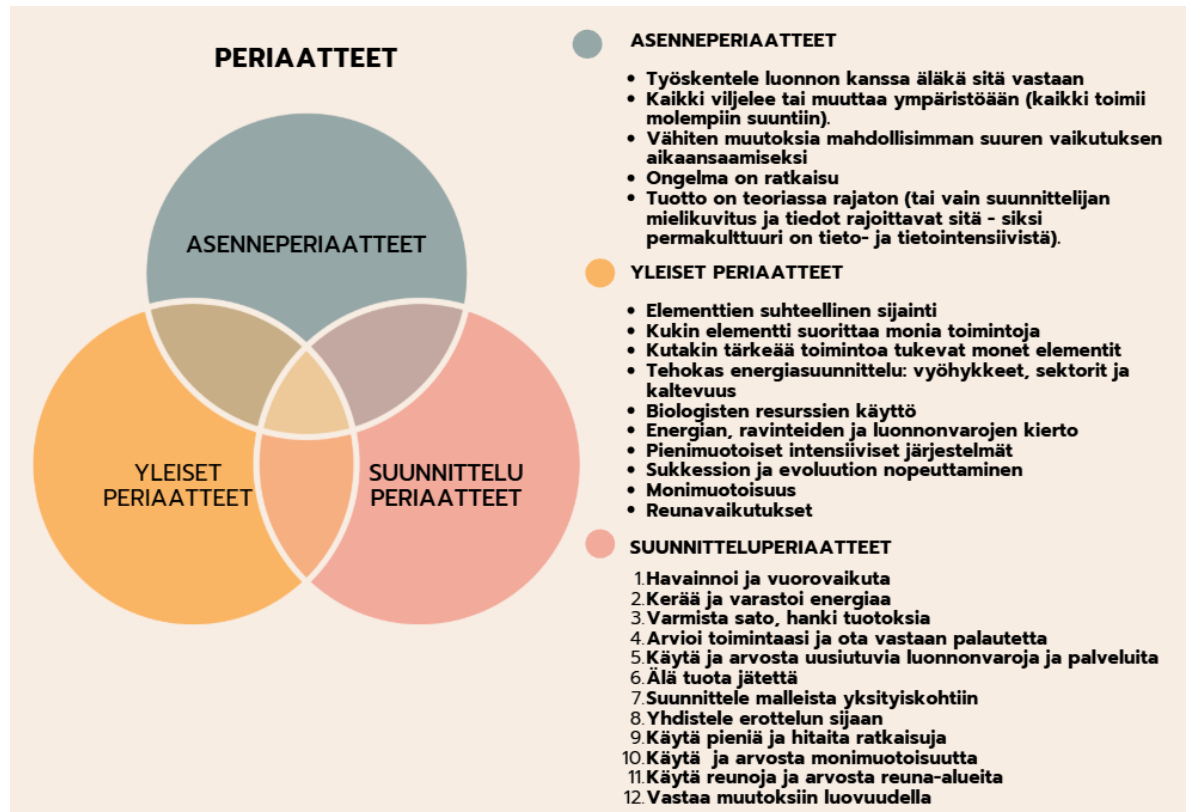
Kuva 3 Permakulttuurin eettiset periaatteet (Holmgren 2002, pohjalta muokannut M. Rauhaniemi, 2026)

Ensimmäinen periaate, maapallosta huolehtiminen, viittaa kaikkien elämää ylläpitävien ekologisten järjestelmien suojelemiseen, vahvistamiseen ja uusiutumiskyvyn turvaamiseen. Tämä periaate korostaa luonnon monimuotoisuuden, maaperän hedelmällisyyden, veden kiertokulun ja ekosysteemien tasapainon säilyttämistä. Tavoitteena ei ole ainoastaan ympäristöhaittojen minimoiminen, vaan aktiivinen elämän edellytysten ylläpitäminen ja parantaminen siten, että sekä nykyiset että tulevat sukupolvet voivat hyödyntää luonnonvaroja kestäväällä tavalla. Toinen periaate, huolenpito ihmisistä, tarkoittaa sen varmistamista, että kaikilla on mahdollisuus saada käyttöönsä perustarpeidensa kannalta välttämättömät resurssit, kuten ravinto, suoja, turvallisuus ja sosiaalinen tuki. Periaate korostaa yhteisöllisyyden, oikeudenmukaisuuden ja osallisuuden merkitystä kestäväen kehityksen toteutumisessa. Ihmisten hyvinvointi nähdään osana ekologista kokonaisuutta, yksilöiden ja yhteisöjen toimintakyky ja resilienssi vahvistuvat, kun perustarpeet turvataan ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus vähenee. Kolmas eettinen periaate liittyy kohtuullisuuteen ja resurssien oikeudenmukaiseen jakautumiseen. Kulutuksen rajoittaminen ei viittaa yksinomaan määrällisiin rajoihin, vaan ennen kaikkea tarpeiden kriittiseen tarkasteluun ja kulutustottumusten uudelleenarviointiin. Kun yksilöt ja yhteisöt säätelevät kulutustaan ekologisesti kestäväälle tasolle, vapautuu resursseja luonnon järjestelmien ylläpitämiseen sekä ihmisten perustarpeiden turvaamiseen. Periaate rakentaa siltaa ekologisen kestävyden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden välille, muodostaen eettisen perustan kokonaisvaltaiselle ja vastuulliselle toiminnalle (Holmgren, 2002)

Permakulttuuri rakentuu toisiaan täydentävistä periaatteista; Asenneperiaatteista, yleisistä periaatteista sekä suunnitteluperiaatteista. Nämä muodostavat kokonaisvaltaisen viitekehyksen, joka yhdistää ekologisen ajattelun, systeemisen suunnittelun ja käytännön toiminnan (Holmgren, 2002; Mollison, 1988). Asenneperiaatteet, jotka Bill Mollison esittää kirjassaan *Permaculture, A Designer's Manual*, muodostavat permakulttuuriajattelun filosofisen perustan. Niiden keskeinen lähtökohta on ajatus siitä, että ihmisen tulee toimia luonnon prosessien kanssa yhteistyössä eikä niitä vastaan. Tämä tarkoittaa ekosysteemien toiminnan ymmärtämistä ja luonnon omien säätelymekanismien hyödyntämistä suunnittelussa. (Holmgren 2002; Mollison, 1988)

Kuva 4 Permakulttuurin kolme periaatetta, joille on määritelty omat tekijänsä (Holmgren, 2002; Mollison, 1988; pohjalta muokannut M.Rauhaniemi, 2026)

Ensimmäisiin periaatteisiin, eli asenneperiaatteisiin sisältyy käsitys siitä, että kaikki toiminta muokkaa ympäristöä, passiivisuuskin on valinta, jolla on seurauksensa. Permakulttuuri korostaa vähäisten mutta tarkoituksenmukaisten muutosten tekemistä siten, että niiden vaikutus on mahdollisimman laaja. Keskeinen ajatus on, että ongelmat voidaan nähdä suunnittelun lähtökohtina ja potentiaalisina ratkaisuina. Lisäksi tuotannon nähdään olevan teoriassa rajatonta, mikäli suunnittelu perustuu tietoon, havainnointiin ja ekologisten suhteiden ymmärtämiseen. Permakulttuuri on näin ollen tieto- ja suunnitteluvaltainen lähestymistapa. Mollisonin kehittämät yleiset periaatteet tarkentavat suunnittelun rakenteellisia lähtökohtia (Mollison, 1988). Näissä korostuu systeeminen ajattelu: jokaisella elementillä tulisi olla useita tehtäviä, ja jokaisen tärkeän toiminnon tulisi olla useamman elementin tukema. Tällainen monitoiminnallisuus lisää järjestelmän vakautta ja resilienssiä. Elementtien suhteellinen sijoittelu on keskeinen suunnittelutyökalu, jossa energiatehokkuus, vyöhykkeisyys ja sektorisuunnittelu ohjaavat kokonaisuuden

rakentumista. Biologisten resurssien hyödyntäminen, ravinteiden kierto sekä pienimuotoiset ja intensiiviset ratkaisut vahvistavat ekologista kestävyyttä. Lisäksi periaatteet painottavat sukkession eli ekologisen kehityksen tietoista nopeuttamista, monimuotoisuuden lisäämistä sekä reunavaikutusten hyödyntämistä. Näiden kautta rakennetaan järjestelmiä, jotka ovat sekä tuottavia että ekologisesti tasapainoisia. David Holmgrenin muotoilemat kaksitoista suunnitteluperiaatetta jäsentävät permakulttuurin käytännölliseksi suunnitteluprosessiksi (Holmgren, 2002). Prosessi käynnistyy havainnoinnista ja vuorovaikutuksesta, joiden avulla ymmärretään paikalliset olosuhteet ja resurssit. Energian kerääminen ja varastointi, sadon varmistaminen sekä jatkuva palautteen vastaanottaminen muodostavat suunnittelun perustan. Holmgren korostaa uusiutuvien luonnonvarojen arvostamista, jätteen syntymisen ehkäisemistä ja kokonaisvaltaista suunnittelua, jossa edetään kokonaiskuvasta yksityiskohtiin. Integroiva ajattelu, yhdistäminen erottelun sijaan, tukee monimuotoisten ja joustavien järjestelmien rakentamista. Hitaat ja pienimuotoiset ratkaisut nähdään pitkäjänteisesti kestävämpinä kuin nopeaan kasvuun perustuvat mallit. Monimuotoisuuden, reunojen ja marginaalien arvostaminen lisää järjestelmän sopeutumiskykyä. Muutoksiin vastaaminen luovuudella ja joustavuudella täydentää suunnitteluprosessin dynaamisen luonteen. Holmgrenin periaatteet eivät ole irrallisia ohjeita, vaan ne muodostavat loogisesti etenevän suunnittelun viitekehyksen, jossa ekologinen ymmärrys, eettinen harkinta ja käytännön toteutus kytkeytyvät toisiinsa.

5 Tutkimuksen toteutus

Resurssiviisaan permakulttuurisen yhteisöviljelyn vaikutukset muodostavat moniulotteisen sekä kokemuksellisen kokonaisuuden. Tarkastettava kokonaisuus sisältää sekä mitattavia että merkityksellisiä ja tulkinnallisia aiheita.

Pelkkä määrällinen tarkastelu mahdollistaisi vaikutusten yleisyyden ja jakaumien kuvaamisen, mutta ei avaisi kokemusten sisältöä tai merkityksellisiä tulkintoja. Vastaavasti pelkkä laadullinen tarkastelu tuottaisi syvällistä ymmärrystä yksittäisten vastaajien kokemuksista, mutta ei tarjoaisi kokonaiskuvaa vastaajajoukon näkemyksistä. Tutkimus toteutetaan monimenetelmällisenä tutkimuksena (mixed methods research). Mixed methods -tutkimus tarkoittaa tutkimusasetelmaa, jossa yhdistetään määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä samassa tutkimuksessa siten, että ne täydentävät toisiaan ja tuottavat ilmiöstä syvällisemmän ja kokonaisvaltaisemman ymmärryksen (Kananen 2015)

Tässä tutkimuksessa mixed methods -lähestymistapa toteutuu siten, että monivalintakysymykset tuottavat määrällistä, kuvailevaa tietoa vastaajien kokemuksista ja avoimet kysymykset tuottavat laadullista aineistoa kokemusten merkityksistä.

Tutkimuksessa selvitetään, millaisia oppimiskokemuksia yhteisöviljelytoimintaan osallistuville muodostuu sekä miten toiminta vaikuttaa heidän taitoihinsa, asenteisiinsa ja näkemyksiinsä. Tavoitteena on arvioida, miten yhteisöviljely voi vahvistaa yhteisöllisyyttä, varautumista ja resurssiviisautta. Samalla tarkastellaan, millä tavoin resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely tukee paikallista resilienssiä, kestävästä kehitystä ja arjen varautumista. ja miten saatuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksen suunnittelussa sekä tulevien hankkeiden kehittämisessä.

Tutkimuskysymykset

1. Minkälaisia odotuksia ja tarpeita osallistujilla oli tutkimuksen alussa ja muuttuivatko ne tutkimuksen aikana?
2. Miten resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voisi tukea yhteisöllisyyttä sekä varautumiskykyä?
3. Millä tavoin saatuja tuloksia voi hyödyntää koulutuksissa/hankkeiden suunnittelussa?

5.1 Aineiston keruu ja aikataulu

Kyselytutkimuksen aineiston kerättiin kyselylomakkeella sähköisessä muodossa. Lomakkeen sisältö laadittiin tutkimuskysymysten pohjalta sekä teoreettista viitekehystä käyttäen. Kysely sisälsi sekä strukturoituja monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Tämä mahdollisti sen, että määrällistä sekä laadullista aineistoa oli mahdollista kerätä saman aikaisesti. Kyselylomakkeen suunnittelussa kiinnitettiin erityistä huomiota sen pituuteen, selkeyteen ja loogiseen rakenteeseen.

Kyselyn kohtuullinen pituus ja selkeä ulkoasu ovat keskeisiä vastausaktiivisuuden ja aineiston laadun kannalta. Vastausaika pyrittiin pitämään kohtuullisena, alle 15 minuutissa vastausmotivaation ylläpitämiseksi. Kysymykset muotoiltiin selkeällä ja täsmällisellä kielellä, ja tarpeettomat kysymykset karsittiin. Samankaltaiset kysymykset ryhmiteltiin peräkkäin ja lomakkeen rakenne jäsennettiin loogiseksi kokonaisuudeksi. Avoimia

kysymyksiä käytettiin harkiten, jotta vastaajille tarjottiin mahdollisuus kokemusten syventämiseen ilman, että vastauskuormitus kasvoi kohtuuttomaksi (Tietoarkisto, n.d.).

Ennen varsinaista aineistonkeruuta kyselylomakkeet koetettiin muutamalla aiheeseen perehtyneellä henkilöllä. Pilotointivaiheessa saadun palautteen perusteella kysymyksiä tarkennettiin ja lomakkeen rakennetta selkeytettiin. Tällä pyrittiin varmistamaan kysymysten ymmärrettävyys ja toimivuus. Kysely toteutettiin Webropol-alustalla ja linkitettiin Ryytimaa-hankkeen uutiskirjeeseen. Uutiskirjeessä esiteltiin lyhyesti tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä annettiin linkki kyselyyn. Uutiskirjeiden lähettämisestä vastasi Maaseudun Sivistysliitto omalla uutiskirjetyökalullaan. Uutiskirjeen tilaajia oli aineistonkeruun alkaessa 51. Aineistonkeruu toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen kysely avattiin kesäkuun 2025 alussa ja se oli avoinna lokakuun 2025 alkuun saakka. Ensimmäinen kyselylomake sisälsi 20 kysymystä. Kyselyn alussa esiteltiin tutkimuksen tarkoitus, tietojen käyttötarkoitus sekä pyydettiin vastaajan suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Kyselyssä kartoitettiin vastaajien taustatietoja, viljelykokemusta ja osaamista sekä yhteisöllisyyteen, varautumiseen ja resurssiviisaisiin viljelymenetelmiin liittyviä näkemyksiä. Ensimmäiseen kyselyyn vastasi 11 henkilöä, jotka edustivat eri ikäryhmiä ja asuivat sekä taajama- että maaseutualueilla. Toinen kysely toteutettiin joulukuussa 2025, ja vastausaika jatkuu helmikuun 2026 alkuun saakka. Toinen kyselylomake sisälsi 17 kysymystä. Sen tavoitteena oli tarkastella hankkeen aikana tapahtuneita muutoksia sekä arvioida toiminnan vaikutuksia varautumiseen, yhteisöllisyyteen, ekologisten viljelymenetelmien omaksumiseen ja koettuun hyvinvointiin. Lisäksi kartoitettiin osallistujien näkemyksiä tulevien koulutusten ja toiminnan kehittämisen tarpeista. Toiseen kyselyyn saatiin 11 vastausta. Kahdessa eri vaiheessa toteutettu aineistonkeruu mahdollistaa lähtötilanteen ja hankkeen aikana tapahtuneiden muutosten tarkastelun. Tämä vahvistaa aineiston analyttistä syvyyttä ja tukee tutkimuksen kehittämispainotteista tavoitetta. Kaikki vastaukset kerättiin anonymisti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa aineistosta.

5.2 Aineiston analysointi

Tutkimusaineisto analysoitiin monimenetelmällisesti yhdistämällä määrällistä analyysia ja laadullista sisällönanalyysia. Analyysit toteutettiin erillisinä vaiheina, minkä jälkeen tuloksia tarkasteltiin kokonaisuutena tutkimuskysymysten näkökulmasta. Määrällinen analyysi kohdistui kyselylomakkeiden strukturoituihin monivalinta- ja asteikkokysymyksiin. Aineistoa

tarkasteltiin kuvailevin tilastollisin menetelmin, kuten frekvenssijakaumien, prosenttiosuuksien ja keskiarvojen avulla. Tavoitteena oli muodostaa jäsennelty kokonaiskuva osallistujien taustoista, viljelykokemuksesta, kiinnostuksen kohteista sekä näkemyksistä liittyen yhteisöllisyyteen, varautumiseen ja resurssiviisaisiin toimintatapoihin. Kuvaileva tilastollinen tarkastelu soveltui tutkimukseen hyvin, sillä se mahdollisti vastaajajoukon tiiviin kuvauksen sekä eri vastausvaihtoehtojen yleisyyden vertailun. Määrällinen analyysi loi perustan aineiston systemaattiselle tarkastelulle ja tuki laadullisen aineiston tulkintaa.

Laadullinen sisällönanalyysi kohdistui kyselyiden avoimiin vastauksiin. Analyysi toteutettiin teemoittelemalla aineistolähtöisesti. Analyysiprosessi eteni siten, että kokonaiskuvan saamiseksi, kyselytutkimuksesta saadut vastaukset luettiin useaan kertaan, jonka jälkeen aineistosta tunnistettiin tutkimuskysymysten kannalta merkitykselliset ilmaukset. Nämä pelkistettiin ja ryhmiteltiin teemoiksi, jotka kuvasivat osallistujien kokemuksia ja näkemyksiä. Teemoittelun kautta tunnistettiin muun muassa yhteisöllisyyden vahvistumiseen, uusien taitojen oppimiseen, ekologisen ajattelun lisääntymiseen sekä varautumiseen liittyvien valmiuksien kehittymiseen liittyviä sisältöjä. Laadullisen analyysin valinta perustui tutkimuksen tavoitteeseen tavoittaa osallistujien henkilökohtaiset kokemukset, merkityksenannot ja tulkinnat. Avoimien vastausten analyysi syvensi määrällisestä aineistosta saatua kokonaiskuvaa ja mahdollisti vaikutusten tarkastelun kokemuksellisella tasolla.

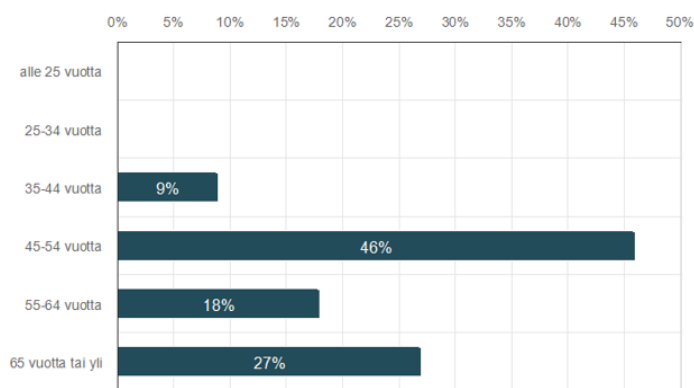
Menetelmien yhdistäminen lisäsi analyysin kokonaisvaltaisuutta ja vahvisti tutkimuksen tulkinnallista syvyyttä. Määrällinen aineisto tarjosi rakenteellisen yleiskuvan, kun taas laadullinen aineisto avasi vastaajien kokemusten sisältöä ja merkityksiä. Kahdessa eri ajankohdassa kerätty aineisto mahdollisti lisäksi muutoksen tarkastelun. Analyysissa voitiin vertailla lähtötilannetta ja hankkeen aikana tapahtuneita muutoksia osallistujien näkemyksissä, osaamisessa, motivaatitekijöissä sekä varautumiseen ja yhteisöllisyyteen liittyvissä valmiuksissa. Tämä ajallinen ulottuvuus vahvisti tutkimuksen kehittämispainotteista luonnetta ja lisäsi tulosten analyttistä syvyyttä.

6 Tutkimuksen tulokset

Tutkimusaineisto kerättiin kahdessa vaiheessa toteutetuilla kyselytutkimuksilla. Ensimmäisen kyselyn tavoitteena oli kartoittaa osallistujien taustatietoja, lähtötilanteen odotuksia sekä varautumiseen, omavaraisuuteen, yhteisöllisyyteen ja permakulttuuriseen

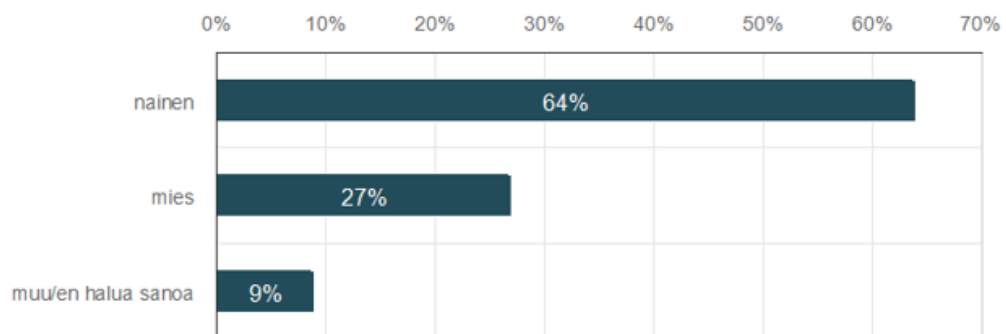
ajatteluun liittyviä näkemyksiä. Toinen kysely toteutettiin tutkimusprosessin myöhemmässä vaiheessa, ja sen tarkoituksena oli arvioida toiminnan vaikutuksia, oppimiskokemuksia sekä mahdollisia muutoksia ajattelussa ja toiminnassa. Molempiin kyselyihin vastasi 11 henkilöä. Vaikka aineisto on määrällisesti pieni, se soveltuu hyvin tämän opinnäytetyön tavoitteeseen tuottaa kontekstisidonnaista sekä ymmärrystä yhteisöllisen viljelytoiminnan merkityksestä varautumiskyvyn ja yhteisöllisyyden näkökulmasta.

Kuva 5 Aloituskyselyyn vastaajien ikäjakauma (n 11) Vastaajien ikäjakauma painottui keski-ikäisiin ja sitä vanhempiin. Suurin vastaajaryhmä oli 45–54-vuotiaat (46 %), ja myös 55-vuotta täyttäneiden osuus oli merkittävä.

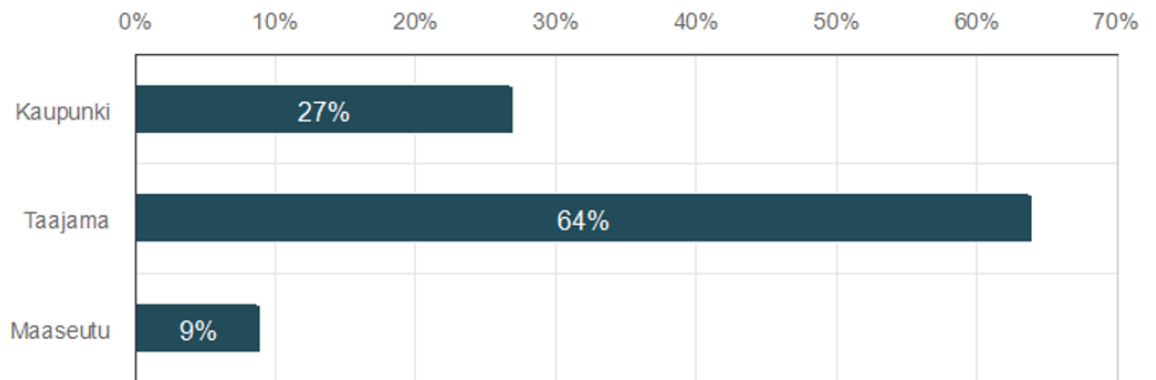
Ikärakenne viittaa siihen, että toimintaan osallistui pääasiassa henkilöitä, joilla on elämäkokemusta, mahdollisesti jo vakiintunut asumistilanne ja kiinnostus pitkäjänteiseen kehittämiseen. Tämä on merkityksellistä tulosten tulkinnan kannalta, sillä varautumiseen ja omavaraisuuteen liittyvät kysymykset voivat näyttäytyä eri tavoin eri elämänvaiheissa.

Kuva 6 Aloituskyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma (n 11)

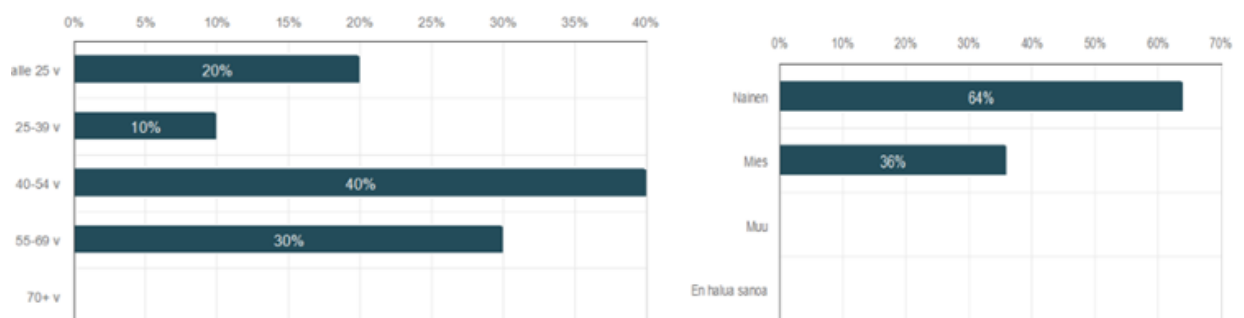
Sukupuolijakauma oli naisvaltainen: 64 % vastaajista oli naisia, 27 % miehiä ja 9 % ilmoitti sukupuolekseen muu tai ei halunnut kertoa. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi yhteisöllisyyden kokemusten painotuksiin ja toiminnan arvolähtöisyyteen.

Kuva 7 Aloituskyselyyn vastanneiden asuin ympäristön jakauma (n 11)

Asuinpaikan osalta vastaajista 64 % asui taajamassa, 27 % kaupungissa ja 9 % maaseudulla. Vastaajajoukko edustaa siten pääosin kaupunki- ja taajamaympäristöä, mikä on keskeistä erityisesti varautumisen näkökulmasta. Kaupunkimaisessa ympäristössä omavaraisuus ja paikallinen tuotanto rakentuvat eri reunaehdoilla kuin maaseudulla.

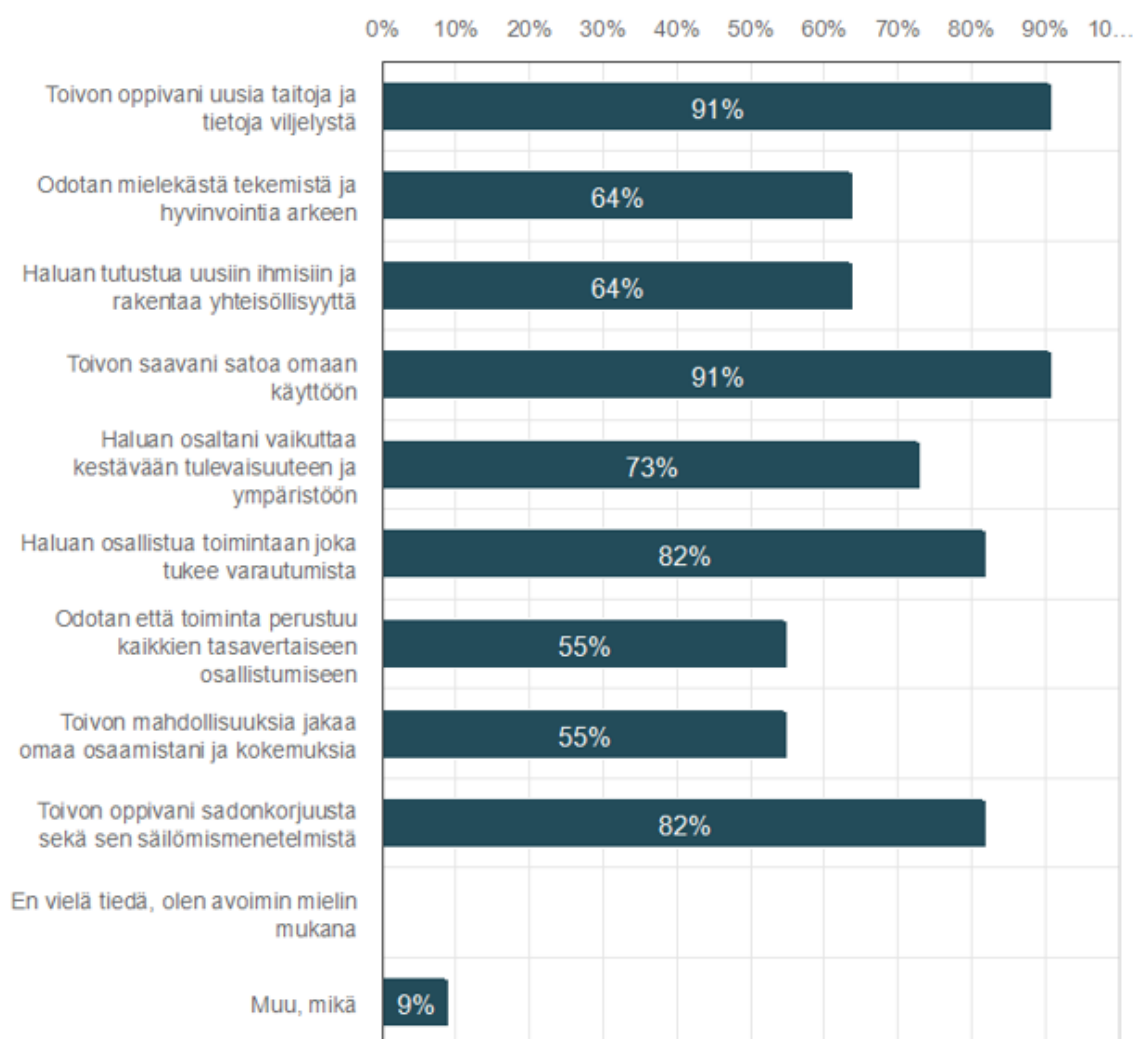
Kuva 8 Jatkokyselyyn vastanneiden ikä- ja sukupuolijakauma (n 10)

Toisen vaiheen kyselyyn vastasi 11 henkilöä. Ikätietoon vastasi 10 henkilöä. Ikäjakauma oli tässä vaiheessa hieman laajempi: 40–54-vuotiaita oli 40 %, 55–69-vuotiaita 30 %, alle 25-vuotiaita 20 % ja 25–39-vuotiaita 10 %. Yli 70-vuotiaita ei ollut vastaajissa. Nuorempien

vastaajien mukanaolo toisessa kyselyssä laajentaa näkökulmaa ja tuo aineistoon elämänvaiheiden välistä vaihtelua. Tämä on merkityksellistä erityisesti varautumisen tarkastelussa, sillä eri-ikäisten osallistujien motiivit ja tarpeet voivat erota toisistaan. Sukupuolijakauma oli edelleen naisvaltainen 64 %, mutta miehiä oli hieman enemmän, 36 % kuin ensimmäisessä kyselyssä. Muu tai en halua sanoa -vastauksia ei tässä vaiheessa ollut. Kokonaisuutena tarkasteltuna tutkimukseen osallistui pieni, mutta sitoutunut ja suhteellisen homogeeninen joukko, jonka painopiste oli keski-ikäisissä ja sitä vanhemmissa henkilöissä. Tämä konteksti on tärkeä huomioida tulosten tulkinnassa. Vastaajajoukon rakenne viittaa siihen, että osallistujilla on todennäköisesti ollut jo ennestään kiinnostusta omavaraisuuteen, kestävään elämäntapaan ja yhteisölliseen toimintaan. Näin ollen tutkimus ei tarkastele satunnaisesti valittua väestöä, vaan tietoisesti toimintaan hakeutunutta joukkoa. Tämä vahvistaa tulosten relevanssia yhteisöviljelyn kehittämisen näkökulmasta, mutta samalla rajaa niiden yleistettävyyttä laajempaan väestöön.

Kuva 9 Vastaajien alkuvaiheen odotuksia yhteisöviljelystä (n 11). Vastausten lukumäärä 73.

Tutkimuksen osallistujien odotukset kohdistuivat erityisesti omavaraisuuden vahvistamiseen, kuten viljelyosaamisen kehittäminen (erityisesti hyötykasvit, taimikasvatus ja lannoitus), sadon säilöntään ja hyödyntämiseen liittyvät taidot, siementuotanto ja oman siemenpankin rakentaminen, omavaraisuuden lisääminen arjessa sekä varautumiseen liittyvien taitojen vahvistaminen. Lisäksi osallistujat toivoivat yhteisöllistä toimintaa, vertaistukea sekä mahdollisuutta oppia yhdessä samanhenkisten ihmisten kanssa. Tulosten perusteella alkuvaiheen odotukset olivat vahvasti toiminnallisia. Tavoitteena oli saada konkreettisia keinoja vahvistaa omaa arjen omavaraisuutta ja varautumiskykyä. Osallistujat toivoivat oppivansa erityisesti käytännön viljelytaitoja, jotka tukevat ekologisuuksia ja resurssiviisautta. Vastauksissa korostuivat muun muassa kylvö ja taimikasvatus, kompostointi ja maanparannus, luonnonmukainen kasvinsuojelu sekä

sadonkorjuu ja säilöntä. Lisäksi osallistujat olivat kiinnostuneita omavaraisuuden ja varautumisen tukemiseen liittyviin taitoihin, kuten siementen talteenotosta sekä kestävän ruuantuotannon menetelmistä. Vastauksista ilmeni myös, että osallistujat halusivat oppia ympäristöystävällisiä ja ekologisia viljelymenetelmiä, joita voisi yhdistää käytäntöön. Lisäksi heidän kiinnostuksensa kohdistui sekä yksilöllisten taitojen kehittämiseen että yhteisöllisen tekemiseen. Ensimmäisen kyselyn osalta voidaan todeta, että osallistujien odotukset olivat monipuolisia ja ne liittyivät ekologisten ja resurssiviisaiden menetelmien oppimiseen sekä käytännön osaamiseen että kestävän viljelyn periaatteiden omaksumiseen.

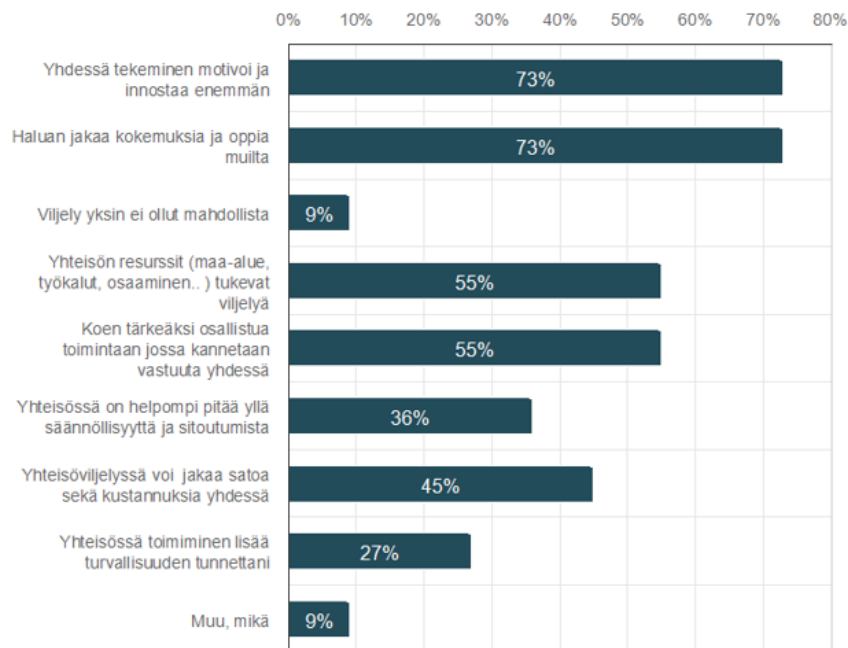
Kuva 10 Vastaajien näkemykset resurssiviisaan yhteisöllisen viljelyn kiinnostukseen ja osallistumismotivaatioon vaikuttavista tekijöistä (n 11) Valittuja vastauksia yhteensä 55, joista osallistumista motivoivia tekijöitä 41.

Halu lisätä omavaraisuutta ja varautumista	9	81,8%
Kiinnostus kestävämpään ja ympäristöystävälliseen elämäntapaan	9	81,8%
Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen	7	63,6%
Halu oppia viljelytaitoja	10	90,9%
Kiinnostus permakulttuuriin ja/tai luonnonmukaisiin menetelmiin	7	63,6%
Ruuan alkuperän ja laadun merkitys	8	72,7%
Tarve rentoutumiseen ja mielekkääseen tekemiseen	5	45,5%

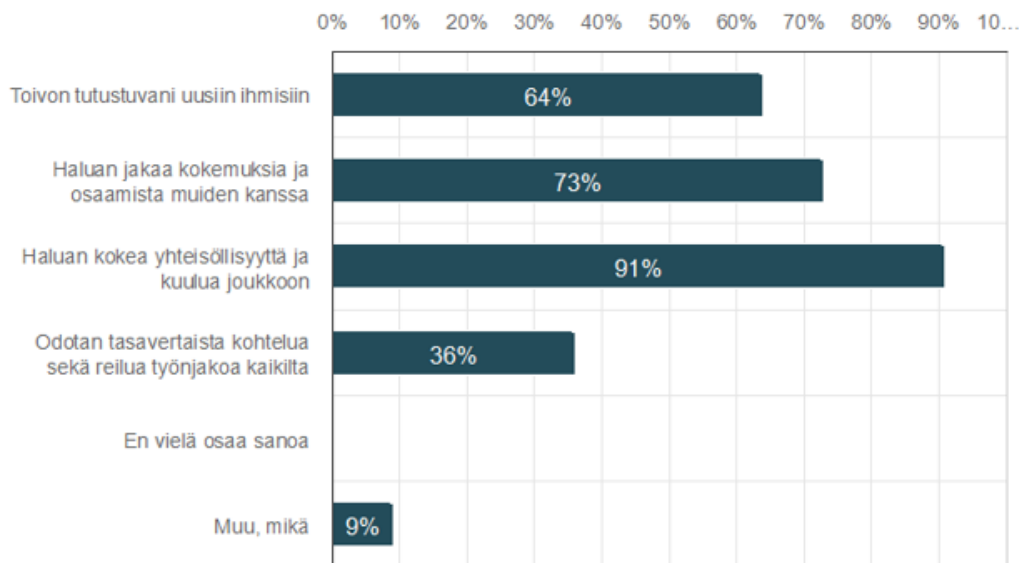
Ruuan omavaraisuus/varautuminen	9	81,8%
Ympäristöystävällisyys ja kestävä elämäntapa	9	81,8%
Halu oppia uutta	10	90,9%
Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen	7	63,6%
Rentoutuminen ja luontoyhteys	6	54,5%
Muu, mikä	0	0,0%

Vastauksissa korostuivat halu oppia uutta 91 %, omavaraisuuden ja varautumisen lisääminen 81,8 % sekä kiinnostus ympäristöystävälliseen elämäntapaan 81,8 % sekä lähes kaikki vastaajat 90,9 % olivat kiinnostuneita uusien viljelytaitojen oppimisesta. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen 63,6 %, permakulttuuriin ja luonnonmukaisiin menetelmiin liittyvä kiinnostus 63,6 % sekä ruoan alkuperän ja laadun merkitys 72,7 % koettiin myös tärkeiksi aiheiksi oppimisen kannalta.

Kuva 11 Vastaajien perustelut yhteisöviljelyyn osallistumiselle yksin viljelemisen sijaan (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 42.

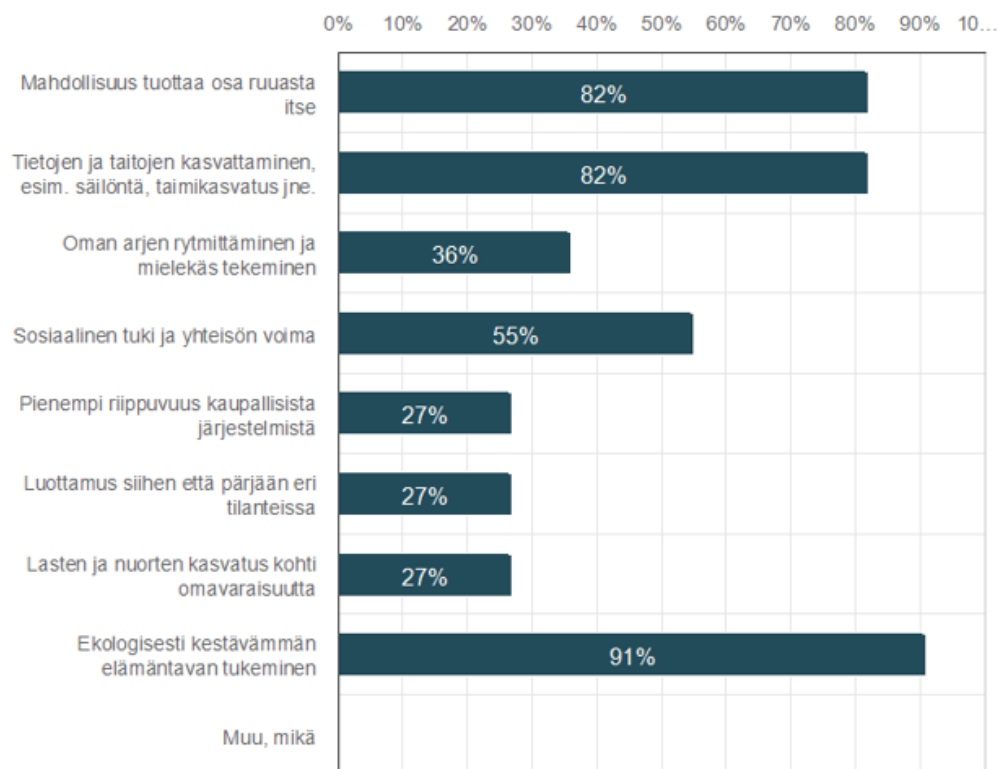

Kuva 12 Vastaajien odotukset yhteisöllisyyden toteutumisesta toiminnassa (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 30.

Ensimmäisen kyselytutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa (kuva 11 ja kuva 12) yhteisöllisyyden osalta 91 % halusi kokea yhteisöllisyyttä ja kuulua joukkoon. 64 % toivoi tutustuvansa uusiin ihmisiin, 73 % halusi jakaa osaamista ja kokemuksia, 73 % koki, että yhdessä tekeminen motivoi enemmän kuin yksin viljely. Osallistujat kokivat, että yhteisö lisää motivaatiota ja sitoutumista, tarjoaa mahdollisuuden jakaa osaamista ja oppia muilta, toimii turvallisuus- ja tukiverkkona. Vastaajista 27 % koki, että yhteisö lisää turvallisuuden tunnetta, 36 % odotti tasavertaista osallistumista. Jo tutkimuksen alussa yhteisöllisyys näyttäytyi voimakkaana sosiaalisena tarpeena, mutta myös käytännöllisenä ratkaisuna, sillä yhteisön resurssit (maa-alue, työkalut, osaaminen) koetaan merkittäväksi tueksi 55 %.

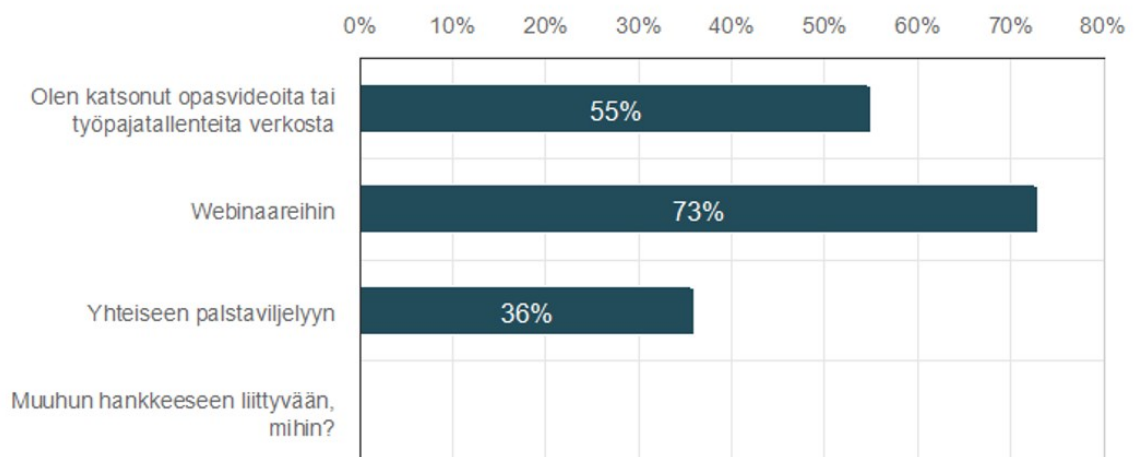
Kuva 13 Vastaajien näkemykset viljelyn merkityksestä varautumisen tukena (n 11) valittujen vastausten lukumäärä 47.

Varautuminen oli vastaajille selvästi tärkeää, sillä 82 % kiinnostui toiminnasta, koska halusi lisätä omavaraisuutta ja varautumista. 82 % koki, että viljely tukee varautumista ruoan tuotannon, taitojen ja osaamisen kautta, 91 % piti ekologista ja kestäväää elämäntapaa

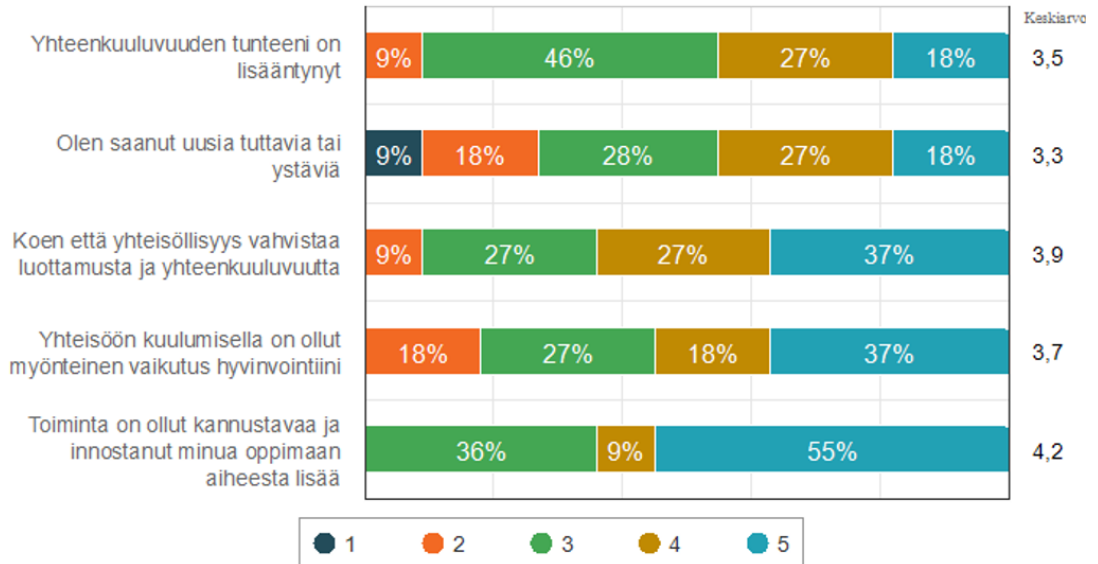
tärkeänä osana varautumista. Vastaajat toivoivat oppivansa erityisesti taitoja, jotka tukevat omavaraisuutta 82 %, kuten säilöntää, taimikasvatusta ja käytännön viljelytaitoja. Muita varautumiseen liittyviä asioita, jotka eivät nousseet aivan yhtä tärkeiksi, olivat turvallisuuden tunteen vahvistumiseen 27 %, pienempi riippuvuus kaupallisista järjestelmistä 27 %, lasten ja nuorten kasvattaminen kohti omavaraisuutta 27 %. Kaiken kaikkiaan vastaajat kokivat varautumisen lisäävän toimintakykyä ja resilienssiä, sekä kytkeytyvän sen luontevasti viljelyyn sekä ekologiseen elämäntapaan. Yhteisöllisyys ja varautuminen myös linkittyvät vahvasti toisiinsa; sosiaalista tukea ja yhteisön voimaa pidettiin varautumisen yhtenä muotona 55 %. Tutkimuksen edetessä nämä odotukset tarkentuivat, syvenivät ja laajemmiksi.

Kuva 14 Vastaajien osallistumistavat yhteisöviljelytoiminnassa (n 11) Valittujen vastausten lukumäärä 18.

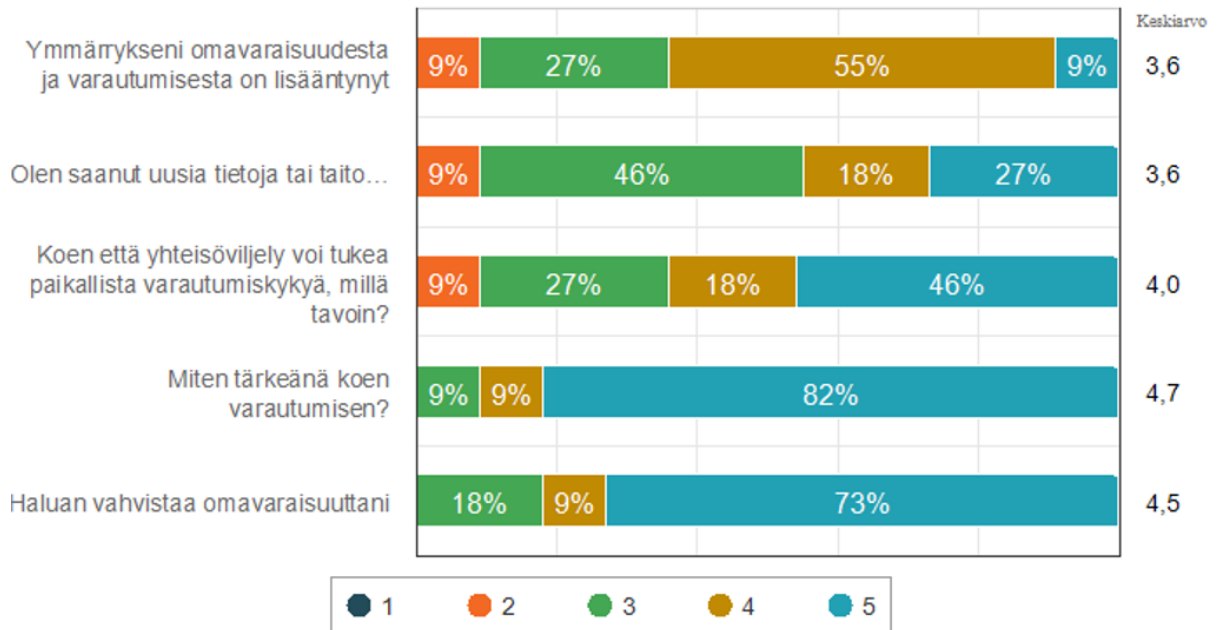
Kyselytutkimuksen toisessa vaiheessa, vastaajista suurin osa oli osallistunut webinaareihin 73 %. Yli puolet 55 % oli seurannut opasvideoita tai työpajatalenteita verkossa. Yhteiseen palstaviljelyyn oli osallistunut 36 % vastaajista. Tulokset osoittavat, että digitaalinen ja etämuotoinen osallistuminen tavoitti laajemman joukon kuin konkreettinen palstatoiminta. Tämä viittaa siihen, että verkkovälitteinen toiminta madaltaa osallistumiskynnystä ja mahdollistaa joustavan osallistumisen eri elämäntilanteissa.

Kuva 15 Vastaajien kokemus yhteenkuuluvuuden tunteesta yhteisöviljelyssä (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)

Valtaosa vastaajista 46 % arvioi yhteenkuuluvuuden lisääntyneen paljon tai erittäin paljon. Yhteisöllisyyden merkitys luottamuksen ja yhteenkuuluvuuden vahvistajana korostui. Vastaajista 64 % arvioi tämän toteutuneen paljon tai erittäin paljon. Yhteisöön kuulumisella koettiin olevan myönteinen vaikutus hyvinvointiin ja 55 % arvioi toiminnan olleen erittäin kannustavaa ja oppimiseen innostavaa. Avoimissa vastauksissa yhteisöllisyyttä vahvistaviksi tekijöiksi nousivat vertaistuki, arkinen vuorovaikutus, hyväksytyksi tuleminen kokemus, yhteiset onnistumiset, yhdessä suunnittelu sekä yhteisesti sovittujen tehtävien loppuunsaattaminen. Keskeistä oli myös kokemus samankaltaisista arvoista ja luottamuksesta. Yhteisöllisyyttä heikentäviksi tekijöiksi tunnistettiin viestinnän puutteet, ristiriidat, taitojen aliarvostaminen, epätasainen työkuormitus sekä ajanpuute. Lisäksi pakon kokemus ja osallistumisen epätasa-arvoisuus heikensivät yhteenkuulumisen tunnetta. Tulokset osoittavat, että yhteisöllisyys edellyttää aktiivista vuorovaikutusta, selkeää työnjakoa ja realistisia odotuksia.

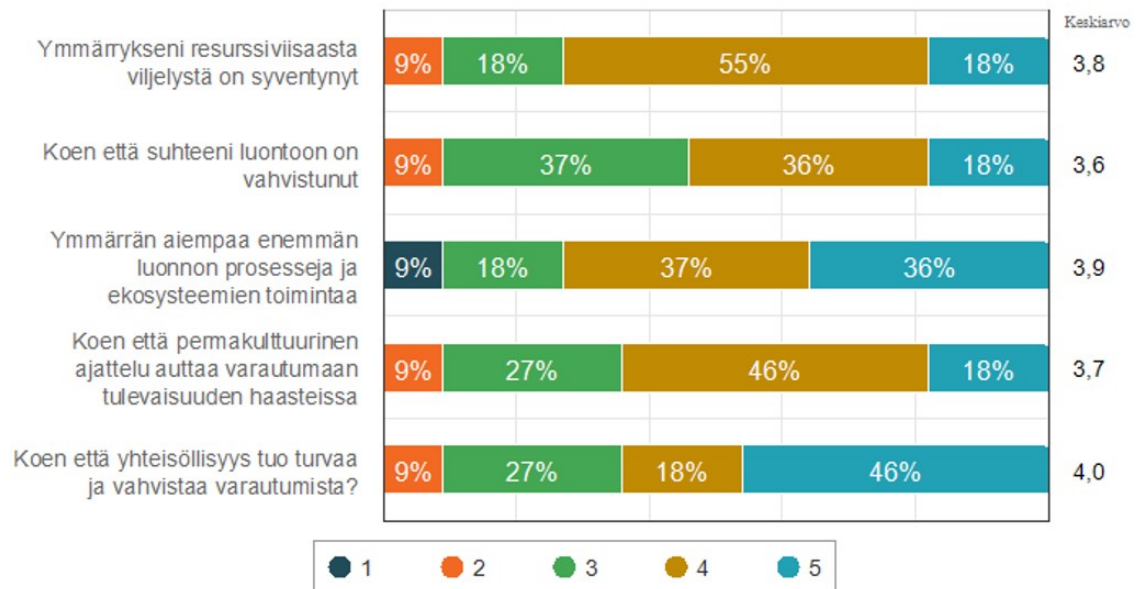
Kuva 16 Vastaajien näkemykset varautumiskyvyn ja resilienssin merkityksestä yhteisöllisessä viljelytoiminnassa (n 11). Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)

Varautumisen merkitys koettiin erittäin vahvaksi. Vastaajista 82 % piti varautumista erittäin tärkeänä. Ymmärrys omavaraisuudesta ja varautumisesta oli lisääntynyt, ja 64 % arvio saaneensa uusia arjessa tai kriisitilanteissa hyödyllisiä taitoja. Yhteisöviljelyn merkitys paikallisen varautumiskyvyn tukena arvioitiin korkealle, 64 %. Avoimissa vastauksissa korostuivat naapuruussuhteiden vahvistuminen, osaamisen jakaminen, turvallisuuden tunne sekä paikallisten resurssien ja verkostojen kartoittaminen. Omavaraisuuden osalta vastaajat olivat oppineet viljelytaitoja sekä kotivaraan liittyviä valmiuksia.

Kehittämistarpeina nousivat esiin taimikasvatus, siemenpankin perustaminen, veden omavaraisuus, säilöntämenetelmät, biohiiletys, pysyvät viljelypenkit sekä kellari- ja varastointiratkaisut. Varautumisen osalta esiin nousivat erätaidot, kaupunkiympäristön kriisitilanteisiin varautuminen, säilöntä, siementen lisäys, passiiviaurinkohuoneet sekä syötävän metsäpuutarhan perustaminen. Vastaukset osoittavat kiinnostuksen sekä käytännön selviytymistaitoihin, että ekologisesti kestäviin tuotantoratkaisuihin.

Kuva 17 Vastaajien arviot osaamisen, oppimisen ja resurssiviisauden kehittymisestä viljelytoimintaan osallistumisen seurauksena (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)

Kyselyaineiston perusteella yhteisöllinen, resurssiviisas ja permakulttuurinen viljely näyttäytyy osallistujille oppimisympäristönä, joka tukee sekä ekologisen ymmärryksen kehittymistä että yhteisölliseen varautumiseen liittyvien valmiuksien vahvistumista. Tulosten kokonaisjakauma osoittaa selvästi myönteisen painotuksen; 65 % vastaajista sijoittui arviointiasteikon kahteen ylimpään luokkaan (4–5), kun taas 25 % arvioi vaikutukset neutraaleiksi. Vain 9 % vastaajista sijoittui asteikon kahteen alimpaan luokkaan. Tulokset osoittavat, että yhteisöllinen viljely voi toimia käytännöllisenä oppimisympäristönä, jossa kestävä elämäntavan ja varautumisen kannalta keskeiset taidot kehittyvät kokemuksellisen toiminnan kautta. Tuloksista nousee esiin erityisesti luonnon prosesseihin ja ekosysteemien toimintaan liittyvän ymmärryksen vahvistuminen. Yhteensä 73 % vastaajista koki ymmärtävänsä aiempaa paremmin luonnon prosesseja ja ekosysteemien toimintaa (arviot 4–5) kun taas 18 % arvioi vaikutuksen neutraaliksi ja 9 % koki muutoksen vähäiseksi.

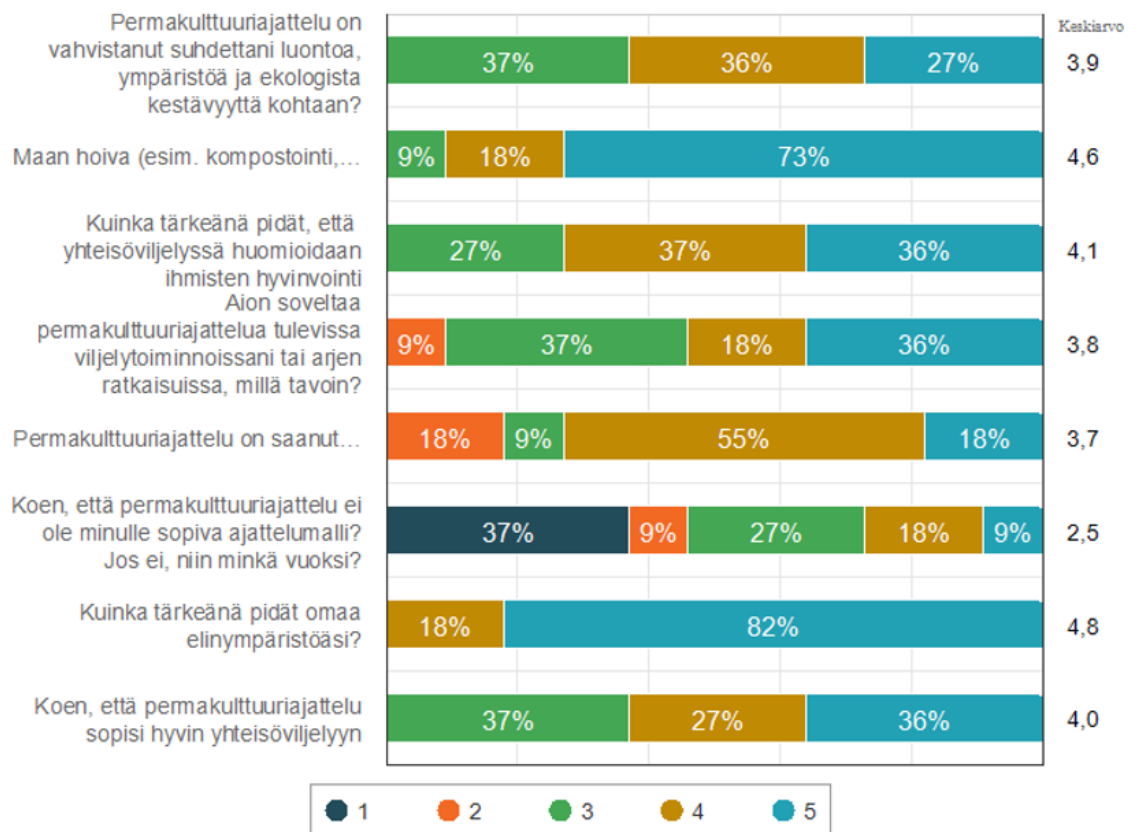
Tulokset viittaavat siihen, että tällainen käytännönläheinen toimintaympäristö voi vahvistaa osallistujien ekologista osaamista ja ymmärrystä luonnon järjestelmien toiminnasta. Samansuuntainen kehitys näkyy myös resurssiviisaaseen viljelyyn liittyvässä ymmärryksessä. Vastaajista 73 % arvioi tietämyksensä lisääntyneen, 18 % koki vaikutuksen neutraaliksi ja 9 % vähäiseksi. Tulokset viittaavat siihen, että yhteisöllinen viljely sekä siihen liittyvät koulutukset ja työpajat voivat toimia tehokkaana oppimisympäristönä, jossa resurssiviisauden keskeiset periaatteet – kuten ravinnekiertojen hyödyntäminen, materiaalien uudelleenkäyttö sekä paikallisten resurssien käyttö konkretisoituvat käytännön toiminnassa. Samalla osallistujat oppivat tarkastelemaan ruoantuotantoa ja luonnonvarojen käyttöä systemisesti osana laajempia ekologisia kokonaisuuksia. Yhteisöllinen viljely tarjoaa konkreettisen kontekstin, jossa resurssien kierrätys, paikallisten materiaalien hyödyntäminen ja biologisten prosessien tukeminen ovat osa arjen toimintaa. Näin viljelytoiminta voi toimia oppimisympäristönä, jossa kestävän kehityksen periaatteet konkretisoituvat käytännön toiminnassa. Luontosuhteen vahvistumista koskevat tulokset ovat hieman maltillisempia mutta edelleen selvästi myönteisiä. Vastaajista 54 % koki suhteensa luontoon vahvistuneen (arviot 4–5), kun taas 36 % arvioi vaikutuksen neutraaliksi ja 9 % koki muutoksen vähäiseksi. Tulosta voidaan tulkita siten, että yhteisöllinen viljely voi vahvistaa henkilökohtaista luontoyhteyttä, mutta vaikutuksen voimakkuus vaihtelee osallistujien aiemman kokemuksen ja luontosuhteen mukaan. Erityisesti käytännön viljelyyn osallistuminen mahdollistaa luonnon prosessien havainnoinnin konkreettisesti, mikä voi syventää ymmärrystä esimerkiksi kasvien kasvusta, maaperän toiminnasta ja ekologisista vuorovaikutussuhteista.

Varautumisen näkökulmasta keskeinen havainto liittyy permakulttuurisen ajattelun koettuun merkitykseen. Vastaajista 64 % koki permakulttuurisen ajattelun auttavan varautumaan tulevaisuuden haasteisiin (arviot 4–5) kun taas 27 % arvioi vaikutuksen neutraaliksi ja 9 % koki vaikutuksen vähäiseksi. Permakulttuurin suunnitteluperiaatteet, kuten monimuotoisuuden hyödyntäminen, resurssien kierrätys ja paikallisten resurssien käyttö voivat siten osallistujien kokemusten mukaan tukea yhteisöjen sopeutumiskykyä muuttuvissa olosuhteissa. Samansuuntainen havainto liittyy yhteisöllisyyden merkitykseen varautumiselle. Vastaajista 64 % koki vahvasti, että yhteisöllisyys tuo turvaa ja vahvistaa varautumista, kun taas 27 % arvioi vaikutuksen neutraaliksi ja 9 % vähäiseksi. Tulokset tukevat näkemystä siitä, että yhteisöllinen toiminta voi vahvistaa sosiaalista resilienssiä lisäämällä luottamusta, tiedon jakamista ja keskinäistä tukea.

Avoimissa vastauksissa nousi kuitenkin esiin myös yhteisöllisen toiminnan haasteita. Osa vastaajista koki, ettei uusia taitoja ollut opittu merkittävästi. Yhdessä vastauksessa

huomioitiin, ettei yhteisöllisyys tuo automaattisesti lisää varautumiskykyä, erityisesti silloin kun osallistujien osaamistaso vaihtelee. Kokeneemmat toimijat saattoivat kokea vastuuta muiden opastamisesta, mikä saattoi lisätä kuormitusta ja hidastaa työskentelyä. Tämä havainto viittaa siihen, että yhteisöllinen viljely edellyttää myös osaamisen jakamista tukevia rakenteita, jotta toiminta vahvistaa yhteisön oppimista ja varautumiskykyä mahdollisimman tasapuolisesti. Erityisesti tilanteissa, joissa osa osallistujista osallistuu toimintaan etäyhteyksien kautta ja osa käytännön viljelyssä paikan päällä, on tärkeää kehittää toimintatapoja, jotka tukevat tiedon siirtymistä teorian ja käytännön välillä.

Kuva 18. Vastaajien näkemykset resurssiviisaan ja permakulttuuriperiaatteisiin perustuvan ajattelun merkityksestä viljelytoiminnassa. Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon).

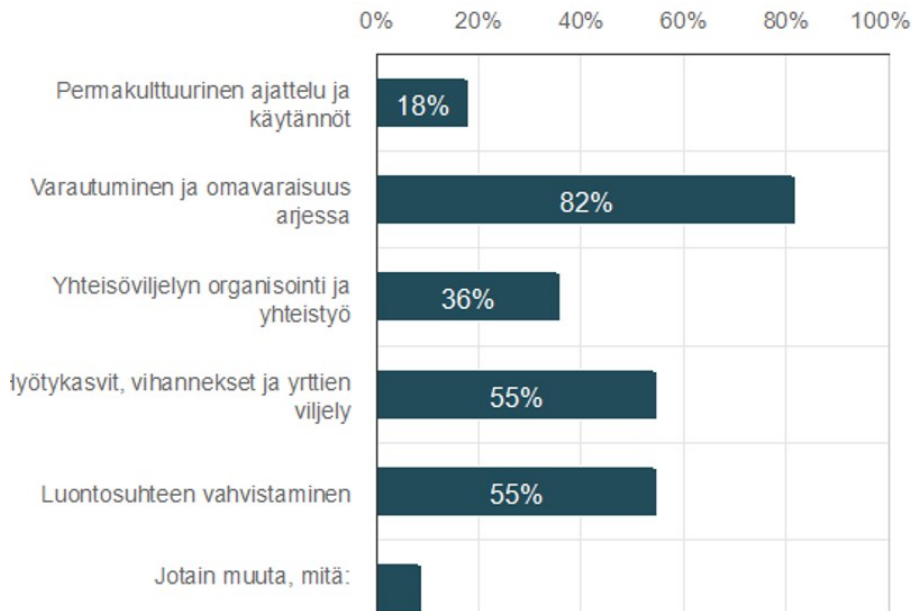

Permakulttuurijattelun koettiin vahvistaneen suhdetta luontoon. Maan hoivan merkitys korostui voimakkaasti, vastaajista 73 % piti sitä erittäin tärkeänä. Omaa elinympäristöä pidettiin erittäin tärkeänä 82 %. Permakuulttuurin soveltuvuus yhteisöviljelyyn arvioitiin myönteisesti. Ajattelun muutosta ilmensivät kestävä kulutuksen pohdinta, sadeveden hyödyntäminen, kompostointi, maanparannus sekä energiatehokkaat ratkaisut.

Resurssiviisaan viljelyn ymmärrys oli syventynyt ja ymmärrys ekosysteemien toiminnasta oli lisääntynyt, lisäksi 64 % koki permakulttuurisen ajattelun auttavan varautumaan tulevaisuuden haasteisiin. Lisäkysymyksessä yksi vastaus toi esiin tärkeän näkökulman: yhteisöllisyys ei automaattisesti lisää varautumiskykyä, vaan edellyttää osaamisen tunnistamista, koulutusta ja työnjaon selkeyttä. Tämä havainto nostaa esiin yhteisöllisen oppimisen kuormittavuuden ja pedagogisen rakenteen merkityksen.

Tulosten perusteella tapahtui kolme keskeistä muutosta. Teknisestä osaamisesta kohti systeemistä ymmärrystä, yksilöllisestä omavaraisuudesta kohti yhteisöllistä resilienssiä sekä oppimistarpeiden tarkentuminen. Osallistujien ymmärrys resurssiviisaasta viljelystä ja luonnon prosesseista syveni. He alkoivat tarkastella viljelyä osana laajempaa ekosysteemistä kokonaisuutta, jossa maaperän hyvinvointi, ravinnekierto ja vedenhallinta muodostavat kestävä perustan omavaraisuudelle. Permakulttuurinen ajattelu ei jäänyt enää yksittäiseksi menetelmiksi, vaan näyttäytyi laajempaa kokonaisuutena. Osallistujat tunnistivat, että varautuminen ei ole vain yksilötason kysymys. Yhteisöllisyyden koettiin tuovan turvaa ja vahvistavan varautumiskykyä. Samalla osa vastaajista havaitsi osaamiserot ja koulutustarpeen yhteisössä, mikä lisäsi ymmärrystä kollektiivisen osaamisen merkityksestä. Kyselytulosten perusteella voidaan todeta, että osallistujien odotukset eivät ainoastaan täsmentyneet, vaan myös laajenivat. Alkuvaiheen käytännönläheinen oppimistarve kehittyi kohti kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä resurssiviisaasta, permakulttuurisesta yhteisöviljelystä sosiaalisena ja ekologisena järjestelmänä. Samalla yksilöllinen omavaraisuuden tavoittelu sai rinnalleen yhteisöllisen varautumiskyvyn ja kollektiivisen resilienssin näkökulman. Tutkimuksen aikana tapahtunut ajattelun muutos viittaa siihen, että osallistava, käytännönläheinen ja yhteisöllinen toimintaympäristö voi toimia paitsi taitojen kehittämisen, myös kestävyyttä ja varautumista koskevan ajattelun syventämisen alustana. Tämä on keskeinen havainto hankkeiden ja koulutusten suunnittelun näkökulmasta.

Kuva 19 Tulevissa koulutuksissa tai tapahtumissa toivottuja aiheita. Kuva esittää vastaajien valitsemat kiinnostuksen kohteet tulevien koulutusten ja tapahtumien aiheiksi (n 11). Vastaajat saivat valita useita vaihtoehtoja, ja valittuja vastauksia kertyi yhteensä 28.

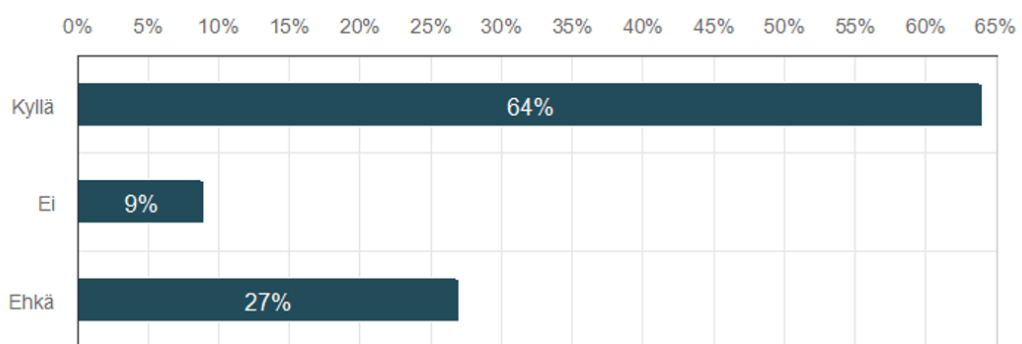

Tulokset osoittavat, että vastaajat ovat kiinnostuneita käsittelemään tulevissa koulutuksissa ja tapahtumissa monipuolisesti yhteisölliseen viljelyyn, resurssiviisauteen ja varautumiseen liittyviä teemoja. Kysymykseen vastanneet saattoivat valita useita vaihtoehtoja, ja 11 vastaajan joukosta kertyi yhteensä 28 valintaa, mikä osoittaa, että osallistujat olivat kiinnostuneita useista aihealueista samanaikaisesti. Tämä viittaa siihen, että vastaajat tarkastelevat yhteisöllistä viljelyä kokonaisvaltaisena toimintana, jossa ekologiset, sosiaaliset ja käytännölliset näkökulmat kietoutuvat yhteen. Selvästi eniten kiinnostusta herätti varautuminen ja omavaraisuus arjessa, jonka valitsi 82 % vastaajista. Tulosta voidaan pitää merkittävänä, sillä se viittaa siihen, että osallistujat kokevat resurssiviisaan viljelyn ja yhteisöllisen toiminnan liittyvän laajemmin arjen varautumiseen ja toimintakykyyn erilaisissa häiriötilanteissa. Myös hyötykasvien, vihannesten ja yrttien viljely sekä luontosuhteen vahvistaminen kiinnostivat useita vastaajia, joissa molemmat teemat valittiin 55 % vastauksista. Tämä viittaa siihen, että osallistujat pitävät tärkeänä sekä konkreettisten viljelytaitojen kehittämistä että henkilökohtaisen luontosuhteen vahvistamista. Yhteisöviljelyn organisointiin ja yhteistyöhön liittyvät teemat kiinnostivat 36 % vastaajista,

mikä osoittaa, että osa osallistujista kokee tarpeelliseksi kehittää myös yhteisöllisen toiminnan rakenteita ja käytäntöjä. Permakulttuurinen ajattelu ja käytännöt valittiin 18 % vastauksista, mikä voi viitata siihen, että osa osallistujista kokee jo hallitsevansa aihetta tai tarkastelee sitä osana muita viljelyyn ja varautumiseen liittyviä teemoja.

Tuloksia voidaan tarkastella myös oppimisen ja resurssiviisauden näkökulmasta. Useiden eri teemojen valitseminen viittaa siihen, että osallistujat hahmottavat resurssiviisaan viljelyn kokonaisuutena, jossa ekologinen ymmärrys, käytännön viljelytaidot ja yhteisöllinen toiminta tukevat toisiaan. Kiinnostus luontosuhteen vahvistamiseen sekä konkreettisiin viljelytaitoihin osoittaa, että oppiminen ei rajoitu pelkästään tiedolliseen osaamiseen, vaan siihen liittyy myös kokemuksellinen ja arjen käytäntöihin kytkeytyvä ulottuvuus. Varautumisen ja yhteisöllisen resilienssin näkökulmasta tulokset ovat erityisen kiinnostavia. Suuri kiinnostus arjen omavaraisuuteen ja varautumiseen viittaa siihen, että osallistujat näkevät resurssiviisaan viljelyn osana laajempaa kykyä sopeutua epävarmuuteen ja muutoksiin. Yhteisöllinen oppiminen ja koulutustoiminta voivat tällöin toimia välineenä, jonka kautta paikallisyhteisöissä kehitetään sekä käytännön taitoja että yhteistä ymmärrystä kestävästä toimintatavoista. Näin yhteisöllinen viljely ja siihen liittyvät koulutukset voivat vahvistaa paitsi yksilöiden osaamista myös yhteisöjen kykyä toimia resurssiviisaasti ja tukea paikallista varautumista muuttuvissa olosuhteissa.

Kuva 20 Vastaajien arviot jatko osallistumishalukkuudesta yhteisölliseen viljelyyn ja siihen liittyviin koulutuksiin (n 11) Arviointi toteutettiin viisiportaisella Likert-asteikolla (1 = ei lainkaan, 5 = erittäin paljon)

Tulokset osoittavat, että vastaajilla on pääosin myönteinen suhtautuminen tulevaan osallistumiseen yhteisölliseen viljelyyn ja siihen liittyviin koulutuksiin tai hankkeisiin. Enemmistö vastaajista, 64 % ilmoitti haluavansa osallistua vastaavanlaiseen toimintaan

myös jatkossa. 27 % vastaajista vastasi vaihtoehdon ehkä, mikä viittaa varovaisen myönteiseen suhtautumiseen, vaikka osallistumispäätös saattaa riippua esimerkiksi ajankäytöstä, elämäntilanteesta tai tulevien koulutusten sisällöistä. Vain 9 % vastaajista ilmoitti, ettei halua osallistua vastaavanlaisiin koulutuksiin tai hankkeisiin tulevaisuudessa.

7 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella, millaisia odotuksia ja tarpeita osallistujilla oli resurssiviisasta permakulttuurista yhteisöviljelyä kohtaan, miten toiminta voisi tukea yhteisöllisyyttä ja varautumiskykyä sekä miten saatuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksissa ja hankkeiden suunnittelussa.

Tutkimustulokset tarjoavat näkökulmia siihen, millaisia merkityksiä yhteisölliselle viljelytoiminnalle annetaan sekä millaisia mahdollisuuksia sillä voi olla kestävän elämäntavan ja paikallisen varautumiskyvyn vahvistamisessa. Tulosten tarkastelu auttaa myös arvioimaan, miten resurssiviisaan ja permakulttuuriperiaatteisiin perustuvan yhteisöviljelyn toimintamalleja voidaan kehittää edelleen sekä millaisia huomioita tulisi ottaa huomioon vastaavaa toimintaa suunniteltaessa. Pohdinnassa tarkastellaan tutkimuksen keskeisiä tuloksia sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja mahdollisia jatkotutkimustarpeita.

7.1 Osallistujien odotusten muutos yhteisöviljelyn aikana

Tutkimuksen alussa osallistujien odotukset kohdistuivat pääasiassa käytännönläheisten viljely- ja omavaraisuustaitojen oppimiseen. Vastaajat olivat erityisen kiinnostuneita hyötykasvien viljelystä, taimikasvatuksesta, maanparannuksesta, luonnonmukaisesta kasvinsuojelusta sekä sadon säilönnästä ja siementen talteenotosta (kuva 9) Näiden taitojen nähtiin tukevan arjen omavaraisuutta, ekologista elämäntapaa sekä yksilöllistä varautumiskykyä. Lisäksi osallistujat odottivat yhteisöllistä toimintaa, vertaistukea ja mahdollisuutta jakaa osaamista muiden kanssa (kuva 10) Tulosten perusteella alkuvaiheen odotukset olivat vahvasti toiminnallisia ja konkreettisiin taitoihin suuntautuneita, vaikka taustalla vaikuttivat myös laajemmat arvot, kuten ympäristövastuu, kestävä elämäntapa

sekä kiinnostus ruoan alkuperään. Yhteisöllisyys näyttäytyi jo lähtötilanteessa merkittävänä motivaatiotekijänä: suurin osa vastaajista halusi kokea yhteenkuuluvuutta, oppia muilta ja vahvistaa sosiaalisia verkostoja, jotka voivat tukea sekä oppimista että arjen resilienssiä (kuva 12) Tutkimuksen edetessä osallistujien odotukset eivät ainoastaan täsmentyneet, vaan myös laajenivat. Tuloksista voidaan tunnistaa kolme keskeistä muutosta osallistujien ajattelussa ja oppimisessa.

Kuva 21 Ajattelun muutos ja merkitys saatujen tutkimustulosten pohjalta (muokannut M. Rauhaniemi, 2026)

Ensimmäinen muutos liittyi siirtymään yksittäisten teknisten viljelytaitojen oppimisesta kohti syvällisempää ymmärrystä resurssiviisaasta viljelystä. Osallistujat alkoivat tarkastella viljelyä osana laajempaa ekologista kokonaisuutta, jossa maaperän hyvinvointi, ravinnekierto, vedenhallinta ja luonnon prosessien hyödyntäminen muodostavat kestävä tuotannon perustan. Permakulttuurinen ajattelu näyttäytyi tällöin yksittäisten menetelmien sijaan kokonaisvaltaisena toimintatapana, joka yhdistää ekologisen kestävyden, resurssien tehokkaan käytön ja paikallisen omavaraisuuden (kuva 18)

Kolmas keskeinen muutos liittyi varautumisen näkökulman laajenemiseen yksilöllisestä omavaraisuudesta kohti yhteisöllistä resilienssiä. Tutkimuksen alkuvaiheessa varautuminen

ymmärrettiin pääasiassa yksilön taitoina ja kotitalouden omavaraisuutena (kuva 13) Tutkimuksen aikana osallistujien käsitys varautumisesta laajeni koskemaan myös yhteisöllisiä verkostoja, osaamisen jakamista ja paikallisten resurssien hyödyntämistä. Yhteisöviljely nähtiin oppimisympäristön lisäksi myös sosiaalisena ympäristönä, joka voi vahvistaa luottamusta, lisätä turvallisuuden tunnetta sekä tukea paikallista varautumiskykyä (kuva 16) Samalla tulokset osoittivat, että yhteisöllinen toiminta ei automaattisesti lisää varautumiskykyä, vaan edellyttää selkeää työnjakoa, osaamisen tunnistamista sekä toimivaa vuorovaikutusta.

Neljäs muutos liittyi oppimistarpeiden tarkentumiseen ja syvenemiseen. Tutkimuksen alkuvaiheessa osallistujien kiinnostus kohdistui yleisiin viljely- ja omavaraisuustaitoihin (kuva 10) mutta tutkimuksen edetessä oppimistarpeet täsmentyivät kohti pitkäjänteisempiä ja systeemisiä ratkaisuja. Kehittämistarpeina nousivat esimerkiksi siemenpankkien rakentaminen, veden omavaraisuuden vahvistaminen, pysyvät viljelyrakenteet, biohiilen käyttö sekä erilaiset varastointi- ja säilöntäratkaisut ja menetelmät. Samalla kiinnostus laajeni myös laajempiin ekologisiin toimiin, kuten syötävien metsäpuutarhojen suunnitteluun ja energiatehokkaisiin viljelyratkaisuihin (kuva 16)

Kokonaisuutena tulokset osoittavat, että osallistujien odotukset eivät pelkästään täyttyneet tutkimuksen aikana, vaan ne myös syventyivät ja muuttuivat. Alkuvaiheen käytännönläheinen oppimistarve kehittyi kohti kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä yhteisöviljelystä ekologisenä, sosiaalisena ja resilienssiä vahvistavana toimintamallina. Tutkimus viittaa siihen, että osallistava, käytännönläheinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö voi toimia merkittävänä alustana paitsi konkreettisten taitojen oppimiselle myös kestäväyyteen, varautumiseen ja yhteisölliseen toimijuuteen liittyvän ajattelun syventymiselle. Tämä havainto on keskeinen erityisesti tulevien yhteisöllisten kehittämishankkeiden ja koulutusten suunnittelun näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voi toimia merkittävänä oppimisympäristönä, joka yhdistää ekologisen kestävyuden, yhteisöllisen oppimisen ja arjen varautumisen. Tulokset viittaavat siihen, että yhteisöviljelyssä tapahtuva oppiminen ei rajoitu ainoastaan yksittäisten viljelytaitojen omaksumiseen, vaan se laajenee vähitellen kohti kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä luonnon prosesseista, resurssien käytöstä ja yhteisöllisen toiminnan merkityksestä kestävä elämäntavan rakentamisessa. Permakulttuurinen ajattelu tarjosi osallistujille viitekehyksen, jonka avulla viljelyä voitiin tarkastella osana laajempaa ekologista ja sosiaalista järjestelmää.

Yhteisöllisyyden näkökulmasta tutkimus osoittaa, että yhteinen toiminta vahvistaa sosiaalisia verkostoja, luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta (kuva 15). Nämä tekijät tukevat oppimista ja lisäävät motivaatiota osallistua toimintaan. Samalla yhteisöllinen toiminta mahdollistaa osaamisen jakamisen sekä erilaisten kokemusten ja näkökulmien kohtaamisen, mikä voi rikastuttaa oppimisprosessia. Tulokset kuitenkin osoittavat, että yhteisöllisyys ei synny automaattisesti, vaan sen rakentuminen edellyttää toimivaa viestintää, selkeää työnjakoa ja yhteisesti jaettuja tavoitteita. Näin ollen yhteisöviljelyn pedagoginen sekä hyvin johdettu ja organisoitu rakenne on keskeinen tekijä toiminnan onnistumisen kannalta.

Varautumisen näkökulmasta yhteisöviljely näyttäytyi osallistujille paitsi taitojen oppimisen myös paikallisen resilienssin vahvistamisen välineenä. Tutkimuksen aikana osallistujien käsitys varautumisesta laajeni yksilöllisestä omavaraisuudesta kohti yhteisöllistä varautumiskykyä. Opetut taidot, kuten ruoan tuottaminen, säilöntä ja resurssien kierrättäminen, nähtiin konkreettisina keinoina vahvistaa arjen toimintakykyä. Samalla yhteisön merkitys korostui sosiaalisen tukiverkoston, osaamisen jakamisen ja paikallisten resurssien hyödyntämisen näkökulmasta (kuva 16) Tämä viittaa siihen, että yhteisöllinen viljely voi tukea paikallisyhteisöjen sopeutumiskykyä erityisesti tilanteissa, joissa tarvitaan sekä käytännön taitoja että sosiaalista yhteistyötä.

Kokonaisuutena tarkasteltuna tutkimus osoittaa, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely yhdistää ekologisen, sosiaalisen ja pedagogisen ulottuvuuden tavalla, joka voi tukea sekä yksilöllistä että yhteisöllistä kestävyyttä. Yhteisöviljely toimii tällöin paitsi ruoan tuotannon ja oppimisen ympäristönä myös alustana, jossa paikalliset yhteisöt voivat kehittää resilienssiään ja vahvistaa kykyään vastata tulevaisuuden haasteisiin. Näin ollen yhteisöllinen viljely voidaan nähdä yhtenä käytännönläheisenä toimintamallina, joka yhdistää kestäväen kehityksen tavoitteet, arjen varautumisen sekä yhteisöllisen oppimisen.

7.2 Yhteisöllisyyden ja varautumiskyvyn tukeminen resursiiviisaassa permakulttuurisessa yhteisöviljelyssä

Kyselytutkimuksen tulosten perusteella resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely tukee yhteisöllisyyttä ja varautumiskykyä toisiaan vahvistavina tekijöinä. (kuva 16)
Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että ekologisesti kestävä viljelymenetelmät ja

yhteisöllinen toiminta eivät ole erillisiä tavoitteita, vaan muodostavat kokonaisuuden, jossa sosiaalinen ja toiminnallinen resilienssi kehittyvät rinnakkain. Samalla se vahvistaa varautumiskykyä kehittämällä konkreettisia omavaraisuuteen liittyviä taitoja ja vähentämällä riippuvuutta ulkopuolisista resursseista. Yhteisöviljely näyttäytyy näin sekä sosiaalisena että ekologisena toimintaympäristönä, jossa paikallinen resilienssi rakentuu käytännön toiminnan, oppimisen ja yhteisöllisen sitoutumisen kautta. Kyselytutkimuksesta saatujen tulosten perusteella, resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voi tukea sekä yhteisöllisyyttä että varautumiskykyä monitasoisesti. Kehittämällä käytännön omavaraisuustaitoja sekä rakentamalla paikallista resilienssiä ekologisesti kestäväällä tavalla (kuva 16) Tulokset osoittavat, että kyse ei ole ainoastaan viljelymenetelmistä, vaan toimintakulttuurista ja oppimisympäristöstä. Tulosten mukaan yhteisöllinen viljely voidaan kokea merkittäväksi vertaistuen, tiedon jakamisen ja osallisuuden kokemuksen näkökulmasta (kuva 15) Resurssiviisuus ja permakulttuurinen ajattelu edellyttävät pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja yhteistyötä, mikä luonnostaan rakentaa yhteisön sisäistä vuorovaikutusta. Yhteisöllisyyden vahvistuminen koettiin erityisesti seuraavien tekijöiden kautta; osaamisen jakaminen ja vertaisoppiminen, yhteiset suunnittelu- ja päätöksentekoprosessit, vastuun jako, yhteinen sadon tuottamisen ja hyödyntämisen kokemus (kuva 15) Saadut tulokset viittaavat siihen, että yhteisöllisyys ei rakennu pelkästään sosiaalisen kanssakäymisen varaan, vaan myös yhteisen tekemisen ja jaetun päämäärän kautta. Kyselytuloksissa korostui tarve vahvistaa omavaraisuutta ja varautumiseen liittyviä taitoja (kuva 19) Permakulttuurinen lähestymistapa, jossa painotetaan maaperän elinvoimaisuutta, ravinnekiertoja, vedenhallintaa ja siementuotantoa, tukee varautumiskykyä usealla tasolla. Se lisää ruuantuotantoa paikallisella tasolla, vähentää riippuvuutta ulkopuolisista tuotantoketjuista, paikallisten resurssien hyötysuhde ja kierrätyskyky kasvaa, sekä osaamisen kehittyminen kriisitilanteita ajatellen kasvaa. Tulokset osoittivat, että osallistujien ymmärrys varautumisesta laajeni tutkimuksen aikana yksilötason kotivara-ajattelusta kohti yhteisöllistä resilienssiä (kuva 16) Varautuminen ei näyttäytynyt ainoastaan varastointina, vaan taitojen, verkostojen ja paikallisen tuotantokyvyn vahvistamisena. Resurssiviisas permakulttuurinen viljely rakentaa kestävyttä ekologisesti sekä sosiaalisesti. Ekologinen kestävyys ilmenee maaperän kasvukunnon parantamisena, ravinnekiertojen sulkemisena ja ulkopuolisten panosten minimointina. Sosiaalinen kestävyys puolestaan näkyy osaamisen jakamisena, osallistumismahdollisuuksina ja yhteisön kyvykkyyden kasvuna. Tulosten perusteella osallistujat alkoivat hahmottaa viljelyn osana laajempaa paikallista varautumismallia. Yhteisöviljely nähtiin potentiaalisena toimintamallina, joka lisää arjen huoltovarmuutta, vahvistaa kriisinsietokykyä, rakentaa luottamukseen perustuvia verkostoja ja tukee paikallista ruokaturvaa.

Yhteisöviljely lisäsi osallistujien kokemaa yhteenkuuluvuutta, luottamusta ja vertaistukea (kuva 15) Yhdessä toteutetut käytännön toiminnot – kuten taimikasvatus, viljelysuunnittelu, sadonkorjuu ja säilöntä – voivat luoda rakenteita vuorovaikutukselle ja osaamisen jakamiselle. Yhteisöllisyys koettiin turvallisuutta lisäävänä tekijänä, mikä on keskeinen osa sosiaalista resilienssiä. Samalla tulokset osoittavat, että yhteisöllisyys ei synny automaattisesti, vaan edellyttää selkeitä rakenteita, vastuunjakoa ja vuorovaikutusta. Osa vastaajista toi esiin osaamisen epätasaisuuden ja ohjauksen kuormittavuuden (kuva 17) mikä korostaa tietoisien ohjaamisen, kuten ryhmän työskentelyn, työpajojen ja prosessien tavoitteellista ohjaamista, helpottamista ja sujuvoittamista. Näin ollen yhteisöviljely tukee yhteisöllisyyttä erityisesti silloin, kun toiminta on suunnitelmallista ja osallistujien osaaminen huomioidaan.

Osallistujien ymmärrys resurssiviisaasta viljelystä syveni ja he kokivat permakulttuurisen ajattelun tukevan tulevaisuuden haasteisiin varautumista. Erityisesti kiinnostus omavaraisuuteen, siementuotantoon, sadon säilöntään, kompostointiin ja kestävään vedenkäyttöön (kuva 18) viittaa siihen, että osallistujat näkivät konkreettisen yhteyden viljelytaitojen ja arjen varautumiskyvyn välillä. Resurssiviisaat viljelymenetelmät – kuten maan kasvukunnon ylläpito, ravinnekierron hyödyntäminen ja ulkopuolisten tuotantopanosten vähentäminen tukevat paikallista omavaraisuutta ja vähentävät riippuvuutta ulkoisista resursseista. Tämä vahvistaa yhteisön toiminnallista resilienssiä erityisesti tilanteissa, joissa toimitusketjut häiriintyvät tai resurssien saatavuus heikkenee. Tutkimustulokset viittaavat myös ajattelutavan muutokseen. Osallistujien luontosuhde vahvistui ja ymmärrys ekosysteemien toiminnasta syveni (kuva 17). Permakulttuurinen ajattelumalli syveni yksittäisistä viljelytekniikoista kohti systeemistä ymmärrystä luonnon prosesseista ja kestävästä ratkaisusta. Yhteisöllinen oppiminen ja resurssiviisaiden menetelmien ymmärtäminen yhdistyivät siten kokonaisvaltaiseksi resilienssiksi, jossa ekologinen kestävyys tukee omavaraisuutta, yhteisöllisyys vahvistaa sosiaalista turvaa ja luottamusta, osaamisen jakaminen lisää kollektiivista varautumiskykyä.

Kyselytutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely tukee ennen kaikkea yhteisöllistä resilienssiä joka rakentuu taidoista, sosiaalisista suhteista, paikallisista resursseista sekä yhteisestä oppimisesta. Yhteisöviljely toimii käytännöllisenä oppimisympäristönä, jossa nämä tekijät integroituvat. Se tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden harjoitella varautumiseen liittyviä taitoja arjen tasolla, ilman kriisitilannetta. Samalla se vahvistaa yhteisön kykyä toimia yhdessä muuttuvissa olosuhteissa. Saatujen tulosten perusteella resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voi toimia sekä yhteisöllisyyden että varautumiskyvyn vahvistajana, koska se

yhdistää ekologisesti kestävästä viljelymenetelmästä, osaamisen jakamisen ja yhteistoiminnallisen toimintakulttuurin. Se ei tue varautumista ainoastaan tuotannollisesti, vaan ennen kaikkea sosiaalisesti ja pedagogisesti, rakentamalla luottamusta, osaamista ja paikallista toimintakykyä.

7.3 Yhteisöviljelyn kehittäminen koulutuksissa ja hankkeiden suunnittelussa

Tulokset tarjoavat tietoa siitä, miten resurssiviisasta permakulttuurista yhteisöviljelyä voidaan kehittää ja soveltaa koulutuksissa sekä hankkeiden suunnittelussa. Myönteinen suhtautuminen jatko-osallistumiseen (kuva 20) voi viitata siihen, että toiminta on tukenut osallistujien oppimista, tarjonnut mahdollisuuksia yhteisölliseen toimintaan sekä lisännyt kiinnostusta resurssiviisaaseen viljelyyn ja siihen liittyvään osaamisen kehittämiseen. Samalla vastaukset osoittavat, että toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää huomioida osallistujien erilaiset tarpeet ja motivaatiotekijät, kuten koulutusten sisältö, saavutettavuus sekä mahdollisuus osallistua joustavasti esimerkiksi etäyhteyksien kautta. Tuloksia voidaan tarkastella myös yhteisöllisen varautumisen ja resilienssin näkökulmasta. Kun enemmistö osallistujista ilmaisee halukkuutta jatkaa toiminnassa mukana (kuva 20) voidaan tulkita, että yhteisöllinen viljely ja siihen liittyvä koulutustoiminta ovat onnistuneet luomaan osallistujille merkityksellisen oppimis- ja toimintaympäristön. Tällainen jatkuva osallistuminen voi pitkällä aikavälillä vahvistaa yhteisöjen osaamista, tiedon jakamista sekä paikallisia verkostoja. Näin toiminta voi tukea sekä yksilöiden että yhteisöjen kykyä kehittää resurssiviisaita toimintatapoja ja vahvistaa paikallista varautumista muuttuvissa ja epävarmoissa olosuhteissa.

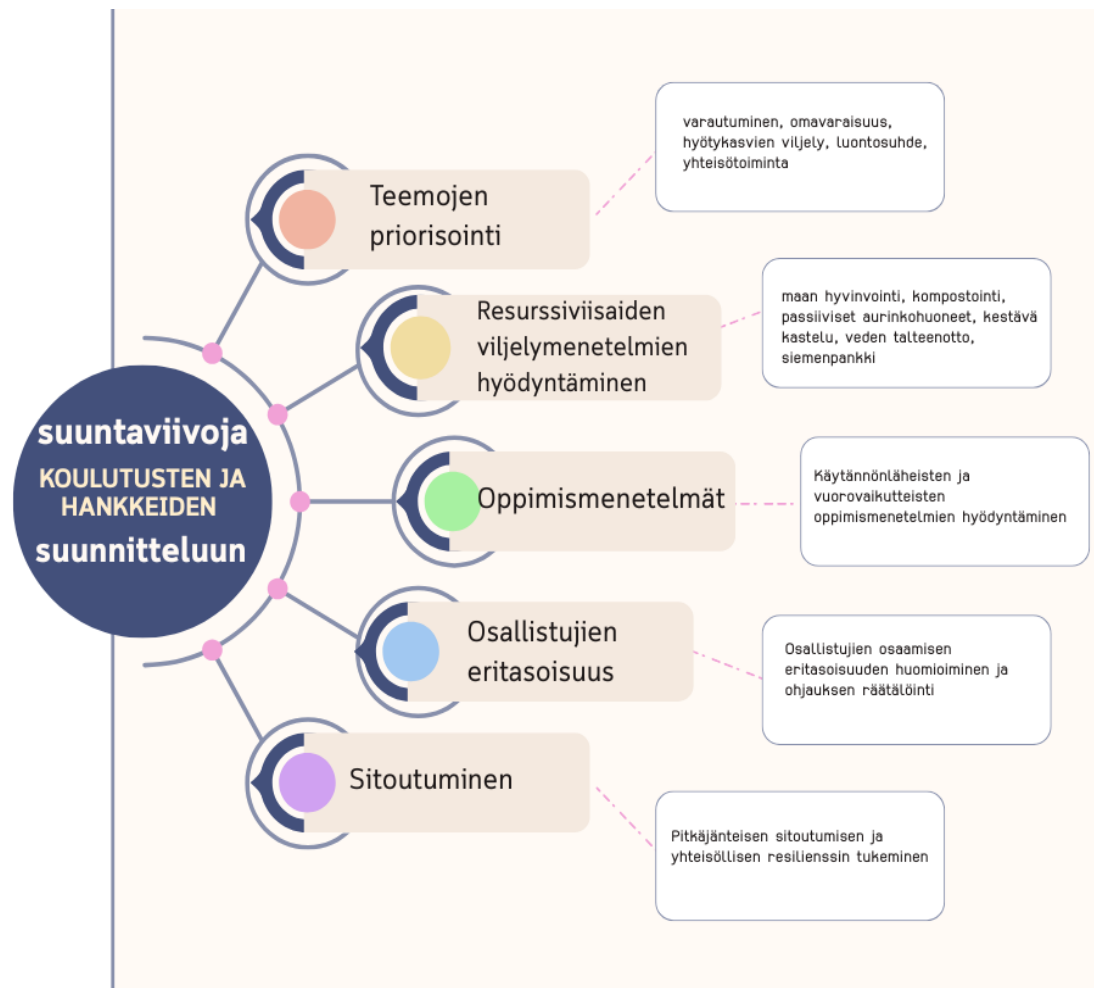
Tulokset osoittavat selkeästi osallistujien kiinnostuksen kohteet, oppimistarpeet ja motivaatioon vaikuttavat tekijät, mikä mahdollistaa kohdennetun ja osallistujalähtöisen suunnittelun. Tulokset korostavat erityisesti tarvetta käsitellä varautumista, omavaraisuutta, hyötykasvien viljelyä, luontosuhteen vahvistamista sekä yhteisöviljelyn organisointia ja yhteistyötaitoja (kuva 17) Koulutuksissa voidaan hyödyntää tätä tietoa esimerkiksi modulaaristen oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, joissa yhdistyvät käytännön viljelytaidot, permakulttuurimenetelmät ja yhteisölliset toimintatavat. Resurssiviisaiden permakulttuurimallisten viljelymenetelmien, kuten maan hyvinvoinnin tukemisen,

kompostoinnin, passiivisten aurinko huoneiden ja kestävien kasteluratkaisujen sisällyttäminen koulutuksiin tukee sekä kestävä viljelyä että omavaraisuuden ja varautumisen osaamista. Webinaarit, työpajat ja käytännön harjoitteet voidaan kohdentaa näihin teemoihin, jotta ne vastaavat osallistujien todellisiin oppimistarpeisiin.

Saatujen tulosten perusteella osallistajat arvostavat sekä käytännön tekemistä että vuorovaikutteisia oppimistilanteita (kuva 20). On kuitenkin huomioitava, että suurin osa vastaajista oli osallistunut toimintaan pääasiassa webinaarien ja etätyöpajojen kautta, eikä kaikilla ollut suoraa kokemusta käytännön viljelytoiminnasta paikan päällä. Tästä huolimatta myös etämuotoinen oppiminen voi lisätä osallistujien tietopohjaa ja ymmärrystä, vaikka käytännön toiminta todennäköisesti syventää oppimista kokemuksellisen tekemisen kautta (kuva 17) Tämä viittaa siihen, että hankkeiden suunnittelussa tulisi yhdistää teoreettinen tieto käytännön harjoitteluun, kuten taimikasvatukseen, sadonkorjuuseen ja säilöntään sekä yhteisöllisen toiminnan kautta tapahtuvaan osaamisen jakamiseen. Lisäksi osallistujien erilaiset taustat ja osaamistasot tulee huomioida, jotta kaikki voivat hyötyä koulutuksesta ja osallistuminen olisi tasapuolista. Resurssiviisaisten menetelmien avulla voidaan samalla havainnollistaa ekologisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja, jotka ovat sovellettavissa sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Osallistajat ovat kiinnostuneita jatkamaan yhteisöviljelyyn liittyvissä hankkeissa (kuva 20) sekä soveltamaan oppimiaan käytäntöjä arjessaan (kuva 18) Tämä antaa hankesuunnittelijoille mahdollisuuden rakentaa toimintaa, joka tukee pitkäjänteistä sitoutumista, motivoi osallistujia ja vahvistaa paikallista resilienssiä. Tuloksia voidaan hyödyntää myös koulutusten arvioinnissa ja kehittämisessä, jotta koulutukset vastaavat sekä sosiaalisen yhteisöllisyyden että omavaraisuuden tavoitteisiin. Saadut tulokset tarjoavat konkreettisia suuntaviivoja koulutusten ja hankkeiden suunnitteluun.

Kuva 22 Suuntaviivoja koulutusten ja hankkeiden suunnitteluun saatujen tutkimustulosten perusteella (muokannut M.Rauhaniemi, 2026)

Kyselytulosten perusteella koulutusten ja hankkeiden suunnittelussa voidaan hyödyntää osallistujien esiin tuomia teemoja systemaattisesti ja osallistujalähtöisesti. *Teemojen priorisointi* mahdollistaa modulaarisen koulutusrakenteen, jossa varautuminen, omavaraisuus, hyötykasvien viljely, luontosuhteen vahvistaminen ja yhteisötoiminnan kehittäminen etenevät loogisena kokonaisuutena. Esimerkkinä ensimmäinen moduuli käsittelee arjen varautumista ja omavaraisuuden perusteita (esim. ruokaturva, siementuotanto, säilöntä), toinen keskittyy hyötykasvien viljelyyn käytännön harjoituksin ja kolmas luontosuhteen vahvistamiseen ekosysteemipalveluiden ja maaperän toiminnan tarkastelun kautta. Neljäs moduuli voidaan kohdentaa yhteisöviljelyn organisointiin, vastuunjakoon ja päätöksentekorakenteisiin. Teemojen priorisointi perustuu osallistujien ilmaisemiin oppimistarpeisiin, jolloin koulutussisältö on aidosti osallistujalähtöinen.

Resurssiviisaiden viljelymenetelmien, kuten maan hyvinvoinnin, kompostoinnin, passiivisten kasvatusratkaisujen ja kestäväen vedenkäytön, sisällyttäminen koulutuksiin teemoittain, konkretisoi permakulttuurin periaatteita sekä vähentää ulkopuolisten panosten tarvetta. Koulutuksessa voitaisiin toteuttaa mm. käytännön työpaja, jossa osallistujat rakentavat kompostin, analysoivat maaperän rakennetta ja suunnittelevat viljelykierron ravinnekierron näkökulmasta. Lisäksi laaditaan pienimuotoinen demonstraatio passiivisesta aurinkohuoneesta tai kausihuoneesta sekä suunnitellaan sadeveden keräysjärjestelmä viljelyalueelle. Näin osallistujat näkevät konkreettisesti, miten ulkopuolisten panosten tarvetta voidaan vähentää ja paikallisia resursseja hyödyntää tehokkaasti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Käytännönläheiset ja vuorovaikutteiset *oppimismenetelmät*, kuten työpajat, vertaisoppiminen ja yhteiset viljelyprojektit, tukevat tiedon soveltamista arjen toimintaan ja vahvistavat sosiaalista oppimista. Webinaarien rinnalle voidaan liittää toiminnallisia oppimistehtäviä, kuten oman viljelysuunnitelman laatiminen, siementen idätyskokeilu tai sadon säilöntäprojekti, joiden tuloksia reflektoidaan yhteisessä keskustelutilaisuudessa. Lisäksi vertaisoppimista voidaan vahvistaa pienryhmätyöskentelyllä, jossa osallistujat jakavat omia ratkaisujaan ja kokemuksiaan. Tämä yhdistää teoreettisen tiedon käytännön soveltamiseen ja tukee yhteisöllistä oppimista. Samalla *osallistujien osaamistasojen eroja* voidaan huomioida esimerkiksi osaamiskartoituksen ja eriytettyjen oppimistehtävien avulla, mikä ehkäisee kuormittumista ja edistää tasapuolista osallistumista. Hankkeen tai koulutuksen alussa voidaan toteuttaa osaamiskartoitus, jonka perusteella osallistujat jaetaan esimerkiksi perustason ja syventävän tason ryhmiin. Kokeneemmat viljelijät voivat toimia mentoriroolissa, kun taas aloittelijoille tarjotaan perustason ohjausta. Samalla voidaan luoda selkeä ohjausmateriaali (esim. viljelykalenteri, tarkistuslistat jne.), joka tukee itsenäistä oppimista. Näin vältetään osaamiseroista johtuva kuormitus ja vahvistetaan tasapuolista osallistumista. *Pitkäjänteistä sitoutumista* ja yhteisöllistä resilienssiä voidaan puolestaan vahvistaa selkeillä toimintarakenteilla, vastuunjaolla, viestintäkanavilla ja toiminnan vuosikellolla (kylvöt, hoitotyöt, sadonkorjuu, yhteiset tapahtumat jne.) jotka tukevat jatkuvuutta ja ennakoitavuutta. Yhteiset arviointikeskustelut kauden lopussa vahvistavat oppimista ja mahdollistavat toiminnan kehittämisen. Näin tulokset tarjoavat konkreettisen perustan koulutusten ja hankkeiden suunnittelulle siten, että ne edistävät sekä ekologista, kestävyyttä että yhteisöllistä varautumiskykyä.

7.4 Kirjallisuudesta esiin nousevat keskeiset havainnot

Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että yhteisöllinen viljely tuottaa monitasoisia hyötyjä, jotka ulottuvat ympäristöllisistä vaikutuksista sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yhteiskunnalliseen toimijuuteen. Yhteisöviljely voidaan ymmärtää toimintana, joka yhdistää paikallisen ruoantuotannon, yhteisöllisen oppimisen sekä kestävien elämäntapojen edistämisen. Willmanin, (2015) mukaan yhteisöllinen viljely lisää osallistujien osallisuuden kokemusta, vahvistaa paikallisidentiteettiä ja tukee yhteisöön kuulumisen tunnetta. Samalla viljelytoiminta luo tilan yhteiselle tekemiselle, jossa jaetaan tietoa, kehitetään viljelytaitoja ja vahvistetaan arjen omavaraisuuteen liittyvää osaamista. Suomalaisessa tutkimuksessa kaupunkiviljelyä tarkastellaan osana laajempaa kestävyys siirtymää ja ruohonjuuritason toimijuutta. Willman, (2024) korostaa yhteisöviljelyä käytäntöyhteisönä, jossa oppiminen tapahtuu osallistumisen, yhteisen tekemisen ja merkitysten kautta. Tällaiset käytäntöyhteisöt rakentavat sosiaalista pääomaa sekä vahvistavat yhteisöjen kykyä toimia yhdessä ja ratkaista ongelmia. Samalla ne tuottavat niin kutsuttua sosioekologista muistia, jossa viljelyyn liittyvä osaaminen, kokemukset ja toimintamallit siirtyvät uusille toimijoille ja vahvistavat yhteisöjen pitkän aikavälin resilienssiä. Ekologisesta näkökulmasta yhteisöllinen viljely tukee myös kaupunkien sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen lisäämällä viherrakenteita, parantamalla hulevesien hallintaa ja edistämällä luonnon monimuotoisuutta. Kansainvälinen tutkimus laajentaa yhteisöllisen viljelyn tarkastelua myös poliittisen ja kulttuurisen toimijuuden näkökulmaan. Beatrice ym., (2022) osoittavat, että yhteisöpuutarhat voivat toimia ekologisen kansalaisuuden ja ruokademokratian areenoina. Viljelytoiminta ei tällöin ole pelkästään ruoan tuottamista, vaan myös osallistumista paikalliseen päätöksentekoon, resurssien hallintaan ja yhteisön kehittämiseen. Ranskassa ja Chilessä toteutetut tapaustutkimukset osoittavat, että yhteisöpuutarhat voivat vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta, paikallista autonomiaa sekä kulttuurista jatkuvuutta. Erityisesti alkuperäiskansojen kontekstissa viljely kytkeytyy myös ruokasuvereniteettiin, perinteisen tiedon säilyttämiseen sekä yhteisölliseen itsehallintaan. Näin yhteisöllinen viljely voidaan ymmärtää toimintana, joka yhdistää ekologisen kestävyuden, sosiaalisen resilienssin ja demokraattisen osallistumisen.

Yhteisöviljelyn merkitys ei kuitenkaan rajoitu pelkästään sosiaalisiin ja kulttuurisiin ulottuvuuksiin, vaan sillä voi olla myös konkreettisia vaikutuksia paikalliseen ruoantuotantoon. Bichier ym., (2024) osoittavat tutkimuksessaan, että yhteisöpuutarhat voivat tuottaa merkittäviä määriä tuoreita vihanneksia ja hedelmiä, vaikka tuotantomäärät vaihtelevat viljelijöiden käytettävissä olevien resurssien ja ajankäytön mukaan. Samalla tutkimus tuo esiin, että viljelytoiminnan hyödyt eivät jakaudu automaattisesti tasaisesti,

vaan erityisesti pienituloiset ja ruokaturvattomat kotitaloudet saattavat tarvita lisätukea hyötyäkseen viljelystä täysimääräisesti. Tämä korostaa yhteisöviljelyn kehittämisen yhteydessä tarvetta huomioida sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja saavutettavuus.

Tutkimuskirjallisuus korostaa myös yhteisöviljelyn pedagogista ulottuvuutta. Ochoa ym., (2019) osoittavat, että yhteisöpuutarhat toimivat oppimisympäristöinä, joissa yhdistyvät käytännön viljelytaidot, ympäristötietoisuus sekä sosiaaliset ja organisoidut valmiudet. Viljelyn perustaitojen, kuten kompostoinnin, kasvualustojen valmistelun ja kasvilajien valinnan, rinnalla keskeisiksi osaamisalueiksi nousevat yhteistyötaidot, viestintä ja yhteisötoiminnan organisointi. Koordinaattorien näkökulmasta merkittäviä osaamisalueita olivat erityisesti rahoituksen hankkiminen, osallistujien rekrytointi sekä kokemusten ja tiedon jakaminen muiden toimijoiden kanssa. Tutkimus korostaa myös verkostojen merkitystä yhteisöviljelyn kehittämisessä, sillä kaupunkitasoiset ja alueelliset verkostot mahdollistavat tiedon jakamisen, uusien toimijoiden mukaan tulemisen sekä toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen. Kirjallisuuden perusteella yhteisöllinen viljely voidaan siten nähdä osana laajempaa sosioekologista järjestelmää, jossa materiaallinen omavaraisuus, yhteisöllisyys ja oppiminen kietoutuvat toisiinsa. Yhteisöviljely ei tuota ainoastaan ruokaa, vaan myös sosiaalista pääomaa, osaamista ja yhteistyörakenteita, jotka voivat kriisitilanteissa toimia epävirallisina tukiverkostoina. Tämän vuoksi yhteisöllinen viljely voidaan tulkita osaksi paikallista varautumista ja yhteisöresilienssiä vahvistavaa infrastruktuuria, jossa ekologinen kestävyys, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja demokraattinen toimijuus tukevat toisiaan (Willman 2024; Beatrice ym., 2022; Ochoa ym., 2019; Bichier ym., 2024)

7.5 Yhteenveto

Tulokset osoittivat, että osallistujien alkuvaiheen odotukset painoutuivat konkreettisiin viljelytaitoihin, tiedon lisäämiseen ja käytännön osaamisen kehittämiseen (kuva 9). Tutkimusprosessin edetessä näkökulma laajeni kohti yhteisöllisyyden sekä sosiaalisen merkityksellisyyden kokemuksia. Tämä muutos viittaa siihen, että toiminnallinen yhteisöviljely ei ainoastaan vastaa käytännön osaamistarpeisiin, vaan vahvistaa myös sosiaalista pääomaa ja yhteisöllistä toimijuutta. Yhteisöviljelyn on todettu vahvistavan sosiaalisia verkostoja, luottamusta ja paikallista resilienssiä (kuva 16) Sosiaalisen pääoman näkökulmasta yhteisöllinen toiminta rakentaa keskinäistä luottamusta ja vastavuoroisuutta,

jotka ovat keskeisiä kriisinkestävyden elementtejä. Yhteisöllisyyden vahvistuminen (kuva 15) voidaan tulkita sosiaalisen pääoman näkökulmasta merkittäväksi tekijäksi. Sosiaalinen pääoma muodostuu muun muassa luottamuksesta, vastavuoroisuudesta ja verkostoista, jotka tukevat yhteisön kykyä toimia yhdessä erilaisissa tilanteissa (Ilmonen., Siisiäinen., 2021) Kun ihmiset osallistuvat yhteiseen toimintaan ja jakavat kokemuksia, syntyy vuorovaikutusta ja keskinäistä luottamusta, jotka voivat vahvistaa yhteisön kriisinsietokykyä. Tämä näkökulma on keskeinen myös suomalaisessa varautumista koskevassa tutkimuksessa, jossa yhteiskunnan kokonaisturvallisuus nähdään laajasti eri toimijoiden yhteistyöhön ja yhteisöllisiin rakenteisiin perustuvana ilmiönä (Turvallisuuskomitea., 2017) Tulosten perusteella viljelytoimintaan osallistuminen lisäsi myös osallistujien käytännön osaamista ja ymmärrystä resurssiviisaista viljelymenetelmistä (kuva 17) Tällainen oppiminen voi vahvistaa arjen resilienssiä, sillä paikallisten resurssien hyödyntämiseen ja kestävään ruoantuotantoon liittyvät taidot lisäävät yksilöiden ja yhteisöjen omatoimista varautumiskykyä. Suomessa varautumista koskevissa linjauksissa korostetaan kotitalouksien ja paikallisyhteisöjen roolia osana kokonaisturvallisuutta, jolloin myös arkiset taidot, kuten ruoan tuottaminen ja paikallisten resurssien hyödyntäminen, voidaan nähdä osana yhteiskunnan resilienssiä (Huoltovarmuuskeskus., 2023)

Permakulttuurin periaatteet korostavat ekologista kestävyttä, paikallisten resurssien hyödyntämistä ja omavaraisuuden vahvistamista, mikä tukee varautumisen näkökulmaa. Varautumiskyvyn osalta tulokset osoittivat, että osallistujat alkoivat hahmottamaan viljelyn osana laajempaa kokonaisturvallisuutta ja arjen resilienssiä (kuva 16) Tämä havainto on linjassa yhteiskunnallisen resilienssitutkimuksen kanssa, jossa korostetaan paikallistason toimijuuden merkitystä kriiseihin sopeutumisessa (valtioneuvosto, n.d.) Tutkimus osoittaa, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely toimii moniulotteisena toimintamallina, joka tukee sekä yhteisöllisyyttä että varautumiskykyä. Osallistujien odotusten muutos teknisestä oppimisesta kohti yhteisöllistä merkityksellisyyttä viittaa siihen, että toiminnan vaikutukset ulottuvat yksilötason osaamisen kehittämistä laajemmalle. Yhteisöviljely voidaan nähdä osana paikallista resilienssiä vahvistavaa infrastruktuuria, jossa ekologinen kestävyys, sosiaalinen pääoma ja varautumiskyky limittyvät. Tämän perusteella toimintamalli tarjoaa potentiaalisen viitekehityksen myös laajempaan yhteiskunnalliseen kehittämistyöhön.

Tutkimustulokset tarjoavat konkreettisia suuntaviivoja koulutusten ja kehittämishankkeiden suunnitteluun. Koulutuksissa tulisi yhdistää käytännön viljelyosaaminen ja yhteisölliset työskentelymenetelmät, sillä pelkkä tiedollinen sisältö ei riitä, vaan osallistavat, kokemukselliset ja yhdessä tekemiseen perustuvat menetelmät vahvistavat sitoutumista ja

oppimisen merkityksellisyyttä. Lisäksi suunnittelussa tulee huomioida osallistujien erilaiset lähtökohdat sekä motivaatiot. Saadut tulokset osoittivat, että osa osallistujista painotti ekologista kestävyttä, osa varautumista ja osa sosiaalista yhteisöllisyyttä. Näiden teemojen integroiminen samaan toimintamalliin lisää toiminnan saavutettavuutta ja vaikuttavuutta. Näiden lisäksi resurssiviisauden periaatteet, kuten kierrätys, paikallisten materiaalien hyödyntäminen ja luonnonmukaisten viljelymenetelmien käyttö voidaan sisällyttää koulutusrakenteisiin systemaattisesti. Tämä tukee kestävän kehityksen tavoitteita ja vahvistaa ekologisia taitoja. Yhteisöviljelyä voidaan siten tarkastella pedagogisena ja strategisena työkaluna, joka yhdistää kestävän kehityksen, osallisuuden ja varautumisen näkökulmat.

Tutkimus tuottaa uutta näkökulmaa resurssiviisaan permakulttuurisen yhteisöviljelyn merkityksestä yhteisöllisyyden ja varautumiskyvyn näkökulmasta. Tutkimuksen tuottama tieto liittyy siihen, että se tarkastelee yhteisöviljelyä samanaikaisesti sekä sosiaalisena, pedagogisena että ekologisena toimintaympäristönä. Näin tutkimus yhdistää kolme keskeistä tutkimusnäkökulmaa, yhteisöllisen oppimisen, paikallisen resilienssin sekä kestävän ruokajärjestelmän kehittämisen. Aiemmissä tutkimuksissa yhteisöviljelyä on useimmiten tarkasteltu usein joko sosiaalisen hyvinvoinnin, kaupunkiviljelyn tai ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa tarkastelukulmaa laajennetaan yhdistämällä siihen varautumisen ja yhteiskunnallisen resilienssin näkökulma. Tuloksista ilmenee, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voi toimia käytännöllisenä oppimisympäristönä, jossa ekologinen ajattelu, yhteisöllinen toiminta ja arjen varautumiseen liittyvät taidot kietoutuvat toisiinsa. Tutkimus tuo esiin myös sen, että yhteisöviljelyssä tapahtuva oppiminen ei ole pelkästään yksilöllistä taitojen karttumista, vaan se rakentuu pitkälti yhteisöllisen vuorovaikutuksen kautta. Vertaisoppiminen, kokemusten jakaminen ja yhteinen tekeminen muodostavat oppimisprosessin, jossa tieto ja osaaminen rakentuvat kollektiivisesti. Tällainen sosiaalinen oppiminen on keskeinen tekijä yhteisöjen resilienssin kehittämisessä. Lisäksi tutkimus täydentää resilienssitutkimusta tuomalla esiin paikallistason toimijuuden merkityksen. Tulokset viittaavat siihen, että varautumiskyky ei rakennu ainoastaan institutionaalisten järjestelmien varaan, vaan myös arjen tasolla tapahtuvan yhteistoiminnan kautta. Yhteisöviljely voi toimia yhtenä käytännön esimerkkinä tällaisesta paikallisesta resilienssiä vahvistavasta toiminnasta.

Tässä tutkimuksessa saadut tulokset tukevat monilta osin kirjallisuudessa esitettyjä havaintoja yhteisöllisen viljelyn merkityksestä sosiaalisen pääoman, oppimisen ja paikallisen resilienssin vahvistajana. Erityisesti osallistujien kokemukset yhteisöllisyyden lisääntymisestä (kuva 15) uusien viljelytaitojen oppimisesta sekä kiinnostuksen kasvusta

omavaraisuuteen ja kestävään elämäntapaan (kuva 16, kuva 17) ovat linjassa aiempien tutkimusten kanssa. Lisäksi korostuivat viestintään, yhteistyöhön ja yhteisön toiminnan kehittämiseen liittyvät taidot (kuva 11, kuva 12) Tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että yhteisöllinen viljely toimii käytännönläheisenä oppimisympäristönä, jossa tiedon jakaminen, yhdessä tekeminen ja kokemuksellinen oppiminen tukevat sekä yksilöllistä että yhteisöllistä toimijuutta. Samalla tutkimus tuo esiin, että myös pienimuotoinen paikallinen viljelytoiminta voi lisätä osallistujien ymmärrystä varautumisesta ja ruokajärjestelmien haavoittuvuuksista, mikä laajentaa viljelytoiminnan merkitystä osaksi arjen resilienssin rakentumista.

7.6 Eettisyys ja tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus on toteutettu ammattikorkeakoulujen eettisten ohjeiden sekä hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden mukaisesti. Tutkimuksen kaikissa vaiheissa on pyritty edistämään luotettavuutta, läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta. Aineiston keruu on perustunut vapaaehtoisuuteen, ja osallistujille on annettu riittävä tieto tutkimuksen tarkoituksesta, toteutustavasta ja aineiston käsittelystä ennen kyselyyn vastaamista. Tutkimukseen osallistuminen on ollut mahdollista keskeyttää milloin tahansa ilman perustelujen esittämistä. (Tietoarkisto, tutkimuseettikka ihmistieteissä n.d.). Tutkittavien anonymiteetti ja tietosuojaja on varmistettu koko prosessin ajan eikä yksittäisiä osallistujia voida tunnistaa tuloksista. Kyselyaineisto on säilytetty suojatuissa järjestelmissä, ja siihen on ollut pääsy vain tutkimuksen tekijällä. Aineistoa hyödynnetään ainoastaan opinnäytetyön tarkoituksiin, ja se hävitetään tietosuojalainsäädännön mukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Kyselylomake suunniteltiin siten, ettei se sisältänyt arkaluonteisia tai yksityisyyttä loukkaavia kysymyksiä. Kyselylomakkeiden suunnittelussa kiinnitettiin huomiota kysymysten selkeyteen ja loogiseen rakenteeseen, mikä tukee aineiston luotettavuutta. Kyselylomake koetettiin ennen varsinaista aineistonkeruuta, ja saatu palaute huomioitiin lomakkeen muokkaamisessa. Esitestauksen avulla pyrittiin varmistamaan, että kysymykset ovat ymmärrettäviä ja että ne mittaavat tutkimuksen kannalta olennaisia asioita. Tämä menettely tukee tutkimuksen metodologista luotettavuutta. Vastauksia raportoitaessa on huolehdittu siitä, että osallistujien näkemykset esitetään kunnioittavasti ja vääristelemättä. Tutkimusprosessin avoimuus, lähteiden asianmukainen merkitseminen ja luotettavuuden arviointi ovat olleet keskeisiä osia tutkimuksen eettistä toteutusta. Näin on varmistettu, että tutkimus täyttää sekä tieteelliset että ammatilliset eettiset vaatimukset. (Arene, 2020).

Luotettavuutta vahvistaa se, että tutkimuksen aineisto kerättiin kahdessa vaiheessa, mikä mahdollisti odotusten ja kokemusten muutoksen tarkastelun sekä lisäsi tulkinnallista syvyyttä ja tuki johtopäätösten uskottavuutta. Tutkimuksen rajoitteena voidaan kuitenkin pitää pientä otoskokoa (n 11), mikä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä sekä mahdollinen valikoitumisvaikutus osallistujien ennestään vahva kiinnostus omavaraisuuteen tulee huomioida tulkinnassa. Tämä ei heikennä tulosten arvoa kehittämistyön näkökulmasta, mutta rajaa niiden soveltamista laajempaan väestöön. Tavoitteena ei kuitenkaan ollut tilastollinen yleistettävyys, vaan ilmiön syvällinen ymmärtäminen tietyssä kontekstissa. Tuloksia voidaan siten tarkastella analyyttisesti siirrettävinä samankaltaisiin toimintaympäristöihin. Opinnäytetyössä ei ole hyödynnetty tekoälypohjaisia työkaluja. Tekoälyn käyttö tutkimuksessa voi herättää eettisiä kysymyksiä liittyen muun muassa lähteiden luotettavuuteen, sisällön todennettavuuteen sekä tutkimusaineiston käsittelyyn. Tässä tutkimuksessa on pyritty varmistamaan, että aineiston käsittely tapahtuu luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden mukaisesti (Arene, 2023)

8 Johtopäätökset

Tutkimus osoittaa, että resurssiviisas permakulttuurinen yhteisöviljely voi toimia merkittävänä paikallisen resilienssin vahvistajana. Yhteisöviljely näyttäytyy paitsi tuotannon ja oppimisen ympäristönä myös sosiaalisen pääoman, luottamuksen ja toimijuuden vahvistajana. Tulokset korostavat, että varautuminen rakentuu arjen tasolla, osaamisen jakamisessa, paikallisten verkostojen tiivistymisessä ja ekologisesti kestävässä viljelyratkaisuissa. Permakulttuurinen viitekehys tarjoaa tähän eettisesti ja ekologisesti perustellun mallin, jossa maan hoiva, ihmisten hyvinvointi ja resurssien vastuullinen käyttö integroituvat toisiinsa. Yhteisöllinen viljely voi siten täydentää suunnitelmallista varautumista tukemalla paikallista omavaraisuutta ja sopeutumiskykyä. Lisäksi saadut tulokset osoittavat, että yhteisöllinen viljely toimii paitsi sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden vahvistajana myös oppimis- ja kokeilualustana. Tulokset viittaavat siihen, että pienimuotoinen paikallinen toiminta vahvistaa sekä sosiaalista pääomaa että varautumiskykyä, ulottuen ruoantuotannon lisäksi osallistamiseen, osaamisen vahvistamiseen sekä päätöksentekoon niin paikallisesti kuin yhteiskunnallisesti. Yhteisöllinen viljely ei ole vain arjen käytäntö, vaan osa sosioekologista sekä poliittista toimijuutta.

Vaikka kyselytutkimuksen aineisto on rajallinen, se tuottaa sovellettavaa ja kehittämistyötä tukevaa tietoa yhteisöviljelyn strategisesta merkityksestä. Jatkokehittämisen kannalta keskeistä on rakenteellinen tuki, selkeä työnjako ja suunnitelmallinen osaamisen vahvistaminen, jotta yhteisöllinen toiminta ei jää yksittäisten toimijoiden varaan, vaan rakentuu pitkäjänteiseksi ja skaalautuvaksi toimintamalliksi. Tulokset viittaavat siihen, että yhteisöviljelyn toiminnan vaikutukset ulottuvat yksilöllistä oppimista laajemmalle vahvistaen yhteisöllistä toimijuutta laajasti.

Ilmiön moniulotteisuuden vuoksi jatkotutkimusta tarvitaan erityisesti vaikutusten pitkäaikaisuuden, siirrettävyyden ja yhteiskunnallisen merkityksen tarkastelemiseksi sekä sen arvioimiseksi, muuntuvatko koetut oppimiskokemukset pysyviksi toimintamalleiksi ja konkreettiseksi varautumiskyvyksi. Lisäksi olisi tärkeää tutkia toimintamallin sovellettavuutta erilaisissa konteksteissa, kuten kaupunki- ja maaseutu ympäristöissä sekä eri väestöryhmissä, sekä tarkastella yhteisöviljelyn asemaa systemaattisemmin osana paikallista kokonaisturvallisuutta ja kuntatason varautumista. Mikäli toimintamalli osoittautuu laajemmassa tarkastelussa vaikuttavaksi, sillä voi olla strategista merkitystä kestäväen kehityksen, osallisuuden ja kriisinkestävyys edistämiseksi. Näin ollen jatkotutkimus ei ainoastaan syvennä teoreettista ymmärrystä ilmiöstä, vaan tuottaa myös käytännöllistä tietoa päätöksenteon ja kehittämistyön tueksi.

Lähteet

Ala-Mantila, S., Hirvilammi, T., Jokela, S, Laine, M., Weckroth, M. (2022). Artikkel, *Kaupunkien rooli kestävyysmurroksessa: planetaarisen kaupungistumisen ja kaupunkien aineenvaihdunnan näkökulmat*.
<https://terra.journal.fi/article/view/116456>

Arene. (2020). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>

Arene. (2023). *Areneen suositukset tekoälyn hyödyntämisestä ammattikorkeakouluille*.
<https://arene.fi/julkaisut/raportit/areneen-suositukset-tekoalyn-hyodyntamisesta-ammattikorkeakouluille/>

Aro, J. (2011). *Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side, yksilöllinen yhteisöllisyys, avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66235/yhteisollisyys_ja_sosiaalinen_side_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Alakendu, P.R., Afiya, R.S., Senthilkumar, S., Manivannan, S. (2024). Permaculture: A sustainable farming approach for modern era. *International Journal of Agricultural Sciences and Research*.
https://saudijournals.com/media/articles/SJLS_97_305-312.pdf

Bichier, Egerer, Jha, Brenda B Lin, Liere, Philpott (2024). Community gardens support high levels of food production, but benefit distribution is uneven across the gardener community.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-024-01558-7>

Birck, Ikäinstituutti, blogikirjoitus (11.10.2019). *Miten yhteisöllisyys syntyy*.
<https://www.ikainstituutti.fi/blogi/miten-yhteisollisyys-syntyy/>

Beatrice, Consuelo, Eduardo Rosario, (2022). *Food democracy and sustainability in France and Chile: Community gardens promote ecological citizenship*. <https://www.frontiersin.org/journals/sustainable-food-systems/articles/10.3389/fsufs.2022.949944/full>

Ferguson, R. S., & Lovell, S. T. (2014). Permaculture for agroecology: Design, movement, practice, and worldview. *Agronomy for Sustainable Development*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s13593-013-0181-6#Sec4>

Gregis, Ghisalberti, Peano Sciascia, Sottile, (2021). *Community Garden Initiatives Addressing Health and Well-Being Outcomes: A Systematic Review of Infodemiology Aspects, Outcomes, and Target Populations*. <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/4/1943>

HAMK. (n.d.). *Opinnäytetyö*. Hämeen ammattikorkeakoulu. <https://www.hamk.fi/opiskelijan-ohjeet/opinnaytetyo/>

HAMK Kultura. (n.d.-b). *Thesis Instructions*. <https://kultura.hamk.fi/category/Service+Instructions%3EThesis+instructions/366053>

Huttunen, S., & Oosterveer, P. (2017). Transition to sustainable food systems: The role of urban agriculture in Finland. *Journal of Cleaner Production*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/soru.12118>

Huoltovarmuuskeskus, vuosikatsaus. (2023). <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/files/90b261bafec2ae8decd28de8df6f6bea4ee10c30d/hvk-vuosikatsaus-2023-a4-suomi-saavutettava.pdf>

Holmgren, D. (2002). *Permaculture: Principles and pathways beyond sustainability*. Holmgren Design Services. https://www.permacultureprinciples.com/wp-content/uploads/2013/02/Essence_of_Pc_EN.pdf

Ikäinstituutti, artikkeli. (17.11.2016). *Rappe Viljely juurrutti asukkaat yhteen yli sukupolvien*. <https://www.ikainstituutti.fi/asuminen-ja-ymparisto/viljely-juurrutti-asukkaat-yhteen-sukupolvien/>

Ilmonen, k., Siisiäinen, M. (2020), Kansalaisyhteiskunta-Tietopankki; *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiaalinen-paaoma-ja-luottamus/>

Jalotus n.d. <https://www.jalotus.fi/oppimisymparisto/yhteisviljely>

Juhanoja, S., Tuhkanen, E.-M. (toim. 2019). *Luonnonkasvit ja biohiili hulevesien hallinnassa: Loppuraportti hankkeesta Hulevesialueiden kasvit ja kasvualustat 2015–2019*. Luonnonvarakeskus. <https://jukuri.luke.fi/items/1939e22e-58a3-48e9-a008-372ee7f9ded4>

Kaihovaara. (2012). *Vihreä Sivistysliitto ry, Riippumaton puutarha, Teollisen ruuantuotannon romahdus ja permakulttuurin perusteet* ISBN 978-952-5078-39-8

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A., Spoof, S.-K. (toim.). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. (2., uudistettu painos).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Krebs, J., Bach, S. (2018). Permaculture—Scientific evidence of principles for the agroecological design of farming systems. *Sustainability*. <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/9/3218>

Maaseudun sivistysliitto. (n.d). *Ryytimaa -resurssiviisas yhteisöviljely paikallisyhteisön tukena*.

<https://msl.fi/ymparisto/kestavat-kylat/ryytimaa/>

Mollison, B., & Holmgren, D. (1978). *Permaculture one: A perennial agriculture for human settlements*. Transworld Publishers.

Norris, B., Pfefferbaum, R., Pfefferbaum, R., Stevens, R., Wyche, S. (2008). *Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness*.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18157631/>

Luoto, Pulliainen. (2024). Blogi Maa- ja metsätalousministeriö *Kaupunki kestävän ruokajärjestelmän mahdollistajana*. <https://mmm.fi/-/kaupunki-kestavan-ruokajarjestelman-mahdollistajana-1>

Ochoa, J., Sanyé-Mengual, E., Specht, K., Fernández, J. A., Bañón, S., Orsini, F., Magrefi, F., Bazzocchi, G., Halder, S., Martens, D., Kappel, N., Gianquinto, G. (2019). *Sustainable community gardens require social engagement and training: A users' needs analysis in Europe*.

<https://www.mdpi.com/2071-1050/11/14/3978>

Rappe, (17.11.2016). Ikäinstituutti, artikkeli *Viljely juurrutti asukkaat yhteen yli sukupolvien*.

<https://www.ikainstituutti.fi/asuminen-ja-ymparisto/viljely-juurrutti-asukkaat-yhteen-sukupolvien/>

Rappe, E. (2003). Puutarhaterapia *Puisto, puutarha ja hyvinvointi*. Viherympäristöliiton julkaisu. Helsinki: Viherympäristöliitto ry. ISBN 978-952-5225-24-2.

Salonheimo, Kulttuurivihkot, Helsinki, Booksfactory. (2025). *Pieni kaupunkiviljely- ja permakulttuuriopas*

Sitra, *yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja* (n.d). <https://arkisto.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/>

Suomi.fi/oppaat (n.d). <https://www.suomi.fi/oppaat/varautuminen>

Suomen Permakulttuuriyhdistys, (n.d). *Mitä on permakulttuuri*. <https://permakulttuuri.fi/>

Suomen ympäristökeskuksen raportteja (38/2022). *Reilu ruokamurros, polkuja kestävään ja oikeudenmukaiseen ruokajärjestelmään*. <https://helda.helsinki.fi/items/9913e533-c07d-4a14-a2b1-c090d07b600f>

Tietoarkisto, *lomakkeen laatiminen*. (n.d).

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>

Tietoarkisto, *aineistohallinnan käsikirja*. (n.d). <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistohallinta/>

Turvallisuuskomitea. (2017). *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös*.

https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/YTS_2017_suomi.pdf

Valtioneuvosto. (n.d). *Varautuminen, turvallisuus ja tilannekuvatoiminta*.

<https://valtioneuvosto.fi/varautuminen-turvallisuus-ja-tilannekuvatoiminta>

Valtioneuvosto, Hyvönen, A-E., Juntunen, T. (2019). *Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi*. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/ba8e5b5e-9785-4a7f-a4dc-713255c3855c>

Willman. (2015). *Alue ja Ympäristö, Yhteisöllisen kaupunkiviljelyn keholliset merkit*.

<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64865>

Willman, Alue ja Ympäristö. (2024). *Artikkeli, Kaupunkiviljelyn käytäntöyhteisöt osana kaupunkien kestävyysirtymää*. <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/142562>

